๚ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส๚

องฺคุตฺตรนิกาโย

เอกกนิปาตปาฬิ

๑. รูปาทิวโคฺค

๑. เอวํ เม สุตํ – เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม๚ ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘ภิกฺขโว’’ติ๚ ‘‘ภทเนฺต’’ติ เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจโสฺสสุํ๚ ภควา เอตทโวจ –

‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกรูปมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ ปุริสสฺส จิตฺตํ ปริยาทาย ติฎฺฐติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อิตฺถิรูปํ๚ อิตฺถิรูปํ, ภิกฺขเว, ปุริสสฺส จิตฺตํ ปริยาทาย ติฎฺฐตี’’ติ๚ ปฐมํ๚

๒. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกสทฺทมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ ปุริสสฺส จิตฺตํ ปริยาทาย ติฎฺฐติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อิตฺถิสโทฺท๚ อิตฺถิสโทฺท, ภิกฺขเว, ปุริสสฺส จิตฺตํ ปริยาทาย ติฎฺฐตี’’ติ๚ ทุติยํ๚

๓. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกคนฺธมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ ปุริสสฺส จิตฺตํ ปริยาทาย ติฎฺฐติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อิตฺถิคโนฺธ๚ อิตฺถิคโนฺธ, ภิกฺขเว, ปุริสสฺส จิตฺตํ ปริยาทาย ติฎฺฐตี’’ติ๚ ตติยํ๚

๔. ‘‘นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกรสมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ ปุริสสฺส จิตฺตํ ปริยาทาย ติฎฺฐติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อิตฺถิรโส๚ อิตฺถิรโส, ภิกฺขเว, ปุริสสฺส จิตฺตํ ปริยาทาย ติฎฺฐตี’’ติ๚ จตุตฺถํ๚

๕. ‘‘นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกโผฎฺฐพฺพมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ ปุริสสฺส จิตฺตํ ปริยาทาย ติฎฺฐติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อิตฺถิโผฎฺฐโพฺพ๚ อิตฺถิโผฎฺฐโพฺพ, ภิกฺขเว, ปุริสสฺส จิตฺตํ ปริยาทาย ติฎฺฐตี’’ติ๚ ปญฺจมํ๚

๖. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกรูปมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ อิตฺถิยา จิตฺตํ ปริยาทาย ติฎฺฐติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, ปุริสรูปํ๚ ปุริสรูปํ, ภิกฺขเว, อิตฺถิยา จิตฺตํ ปริยาทาย ติฎฺฐตี’’ติ๚ ฉฎฺฐํ๚

๗. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกสทฺทมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ อิตฺถิยา จิตฺตํ ปริยาทาย ติฎฺฐติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, ปุริสสโทฺท๚ ปุริสสโทฺท, ภิกฺขเว, อิตฺถิยา จิตฺตํ ปริยาทาย ติฎฺฐตี’’ติ๚ สตฺตมํ๚

๘. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกคนฺธมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ อิตฺถิยา จิตฺตํ ปริยาทาย ติฎฺฐติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, ปุริสคโนฺธ๚ ปุริสคโนฺธ, ภิกฺขเว, อิตฺถิยา จิตฺตํ ปริยาทาย ติฎฺฐตี’’ติ๚ อฎฺฐมํ๚

๙. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกรสมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ อิตฺถิยา จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, ปุริสรโสฯ ปุริสรโส, ภิกฺขเว, อิตฺถิยา จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐตี’’ติฯ นวมํฯ

๑๐. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกโผฏฺฐพฺพมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ อิตฺถิยา จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, ปุริสโผฏฺฐพฺโพฯ ปุริสโผฏฺฐพฺโพ, ภิกฺขเว, อิตฺถิยา จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐตี’’ติฯ ทสมํฯ

รูปาทิวคฺโค ปฐโมฯ

๒. นีวรณปฺปหานวโคฺค

๑๑. ‘‘นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺโน วา กามจฺฉนฺโท อุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺโน วา กามจฺฉนฺโท ภิโยฺยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, สุภนิมิตฺตํฯ สุภนิมิตฺตํ, ภิกฺขเว, อโยนิโส มนสิ กโรโต อนุปฺปนฺโน เจว กามจฺฉนฺโท อุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺโน จ กามจฺฉนฺโท ภิโยฺยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตตี’’ติฯ ปฐมํฯ

๑๒. ‘‘นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺโน วา พฺยาปาโท อุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺโน วา พฺยาปาโท ภิโยฺยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, ปฏิฆนิมิตฺตํฯ ปฏิฆนิมิตฺตํ, ภิกฺขเว, อโยนิโส มนสิ กโรโต อนุปฺปนฺโน เจว พฺยาปาโท อุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺโน จ พฺยาปาโท ภิโยฺยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตตี’’ติฯ ทุติยํฯ

๑๓. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนํ วา ถินมิทฺธํ [ถีนมิทฺธํ (สี. สฺยา. กํ. ปี.)] อุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนํ วา ถินมิทฺธํ ภิโยฺยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อรติ ตนฺที [ตนฺทิ (ก.)] วิชมฺภิตา [วิชมฺภิกา (สี. สฺยา. กํ. ปี.)] ภตฺตสมฺมโท เจตโส จ ลีนตฺตํฯ ลีนจิตฺตสฺส, ภิกฺขเว, อนุปฺปนฺนญฺเจว ถินมิทฺธํ อุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนญฺจ ถินมิทฺธํ ภิโยฺยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตตี’’ติฯ ตติยํฯ

๑๔. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนํ วา อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจํ อุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนํ วา อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจํ ภิโยฺยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, เจตโส อวูปสโมฯ อวูปสนฺตจิตฺตสฺส, ภิกฺขเว, อนุปฺปนฺนญฺเจว อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจํ อุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนญฺจ อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจํ ภิโยฺยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตตี’’ติฯ จตุตฺถํฯ

๑๕. ‘‘นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา วิจิกิจฺฉา อุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนา วา วิจิกิจฺฉา ภิโยฺยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อโยนิโสมนสิกาโรฯ อโยนิโส, ภิกฺขเว, มนสิ กโรโต อนุปฺปนฺนา เจว วิจิกิจฺฉา อุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนา จ วิจิกิจฺฉา ภิโยฺยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตตี’’ติฯ ปญฺจมํฯ

๑๖. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺโน วา กามจฺฉนฺโท นุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺโน วา กามจฺฉนฺโท ปหียติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อสุภนิมิตฺตํฯ อสุภนิมิตฺตํ, ภิกฺขเว, โยนิโส มนสิ กโรโต อนุปฺปนฺโน เจว กามจฺฉนฺโท นุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺโน จ กามจฺฉนฺโท ปหียตี’’ติฯ ฉฏฺฐํฯ

๑๗. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺโน วา พฺยาปาโท นุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺโน วา พฺยาปาโท ปหียติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, เมตฺตา เจโตวิมุตฺติฯ เมตฺตํ, ภิกฺขเว, เจโตวิมุตฺตึ โยนิโส มนสิ กโรโต อนุปฺปนฺโน เจว พฺยาปาโท นุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺโน จ พฺยาปาโท ปหียตี’’ติฯ สตฺตมํฯ

๑๘. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนํ วา ถินมิทฺธํ นุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนํ วา ถินมิทฺธํ ปหียติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อารมฺภธาตุ นิกฺกมธาตุ ปรกฺกมธาตุฯ อารทฺธวีริยสฺส, ภิกฺขเว, อนุปฺปนฺนญฺเจว ถินมิทฺธํ นุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนญฺจ ถินมิทฺธํ ปหียตี’’ติฯ อฏฺฐมํฯ

๑๙. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนํ วา อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจํ นุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนํ วา อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจํ ปหียติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, เจตโส วูปสโมฯ วูปสนฺตจิตฺตสฺส, ภิกฺขเว, อนุปฺปนฺนเญฺจว อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจํ นุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนญฺจ อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจํ ปหียตี’’ติฯ นวมํฯ

๒๐. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา วิจิกิจฺฉา นุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนา วา วิจิกิจฺฉา ปหียติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, โยนิโสมนสิกาโร ฯ โยนิโส, ภิกฺขเว, มนสิ กโรโต อนุปฺปนฺนา เจว วิจิกิจฺฉา นุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนา จ วิจิกิจฺฉา ปหียตี’’ติฯ ทสมํฯ

นีวรณปฺปหานวโคฺค ทุติโยฯ

๓. อกมฺมนิยวโคฺค

๒๑. ‘‘นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ อภาวิตํ อกมฺมนิยํ โหติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํ [ยถยิทํ จิตฺตํ (สี. ปี.) เอวมุปริปิ]ฯ จิตฺตํ, ภิกฺขเว, อภาวิตํ อกมฺมนิยํ โหตี’’ติฯ ปฐมํฯ

๒๒. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ ภาวิตํ กมฺมนิยํ โหติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ จิตฺตํ, ภิกฺขเว, ภาวิตํ กมฺมนิยํ โหตี’’ติฯ ทุติยํฯ

๒๓. ‘‘นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ อภาวิตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ จิตฺตํ, ภิกฺขเว, อภาวิตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ ตติยํฯ

๒๔. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ ภาวิตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ จิตฺตํ, ภิกฺขเว, ภาวิตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ จตุตฺถํฯ

๒๕. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ อภาวิตํ อปาตุภูตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ จิตฺตํ, ภิกฺขเว, อภาวิตํ อปาตุภูตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ ปญฺจมํฯ

๒๖. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ ภาวิตํ ปาตุภูตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ จิตฺตํ, ภิกฺขเว, ภาวิตํ ปาตุภูตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ ฉฏฺฐํฯ

๒๗. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ อภาวิตํ อพหุลีกตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ จิตฺตํ, ภิกฺขเว, อภาวิตํ อพหุลีกตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ สตฺตมํฯ

๒๘. ‘‘นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ ภาวิตํ พหุลีกตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ จิตฺตํ, ภิกฺขเว, ภาวิตํ พหุลีกตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ อฏฺฐมํฯ

๒๙. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ อภาวิตํ อพหุลีกตํ ทุกฺขาธิวหํ โหติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ จิตฺตํ, ภิกฺขเว, อภาวิตํ อพหุลีกตํ ทุกฺขาธิวหํ โหตี’’ติฯ นวมํฯ

๓๐. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ ภาวิตํ พหุลีกตํ สุขาธิวหํ โหติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ จิตฺตํ, ภิกฺขเว, ภาวิตํ พหุลีกตํ สุขาธิวหํ โหตี’’ติฯ ทสมํฯ

อกมฺมนิยวโคฺค ตติโยฯ

๔. อทนฺตวโคฺค

๓๑. ‘‘นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ อทนฺตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ จิตฺตํ, ภิกฺขเว, อทนฺตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ ปฐมํฯ

๓๒. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ ทนฺตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ จิตฺตํ, ภิกฺขเว, ทนฺตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ ทุติยํฯ

๓๓. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ อคุตฺตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ จิตฺตํ, ภิกฺขเว, อคุตฺตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ ตติยํฯ

๓๔. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ คุตฺตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ จิตฺตํ, ภิกฺขเว, คุตฺตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ จตุตฺถํฯ

๓๕. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ อรกฺขิตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ จิตฺตํ, ภิกฺขเว, อรกฺขิตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ ปญฺจมํฯ

๓๖. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ รกฺขิตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ จิตฺตํ, ภิกฺขเว, รกฺขิตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ ฉฏฺฐํฯ

๓๗. ‘‘นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ อสํวุตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ จิตฺตํ, ภิกฺขเว, อสํวุตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ สตฺตมํฯ

๓๘. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ สํวุตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ จิตฺตํ, ภิกฺขเว, สํวุตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ อฏฺฐมํฯ

๓๙. ‘‘นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ อทนฺตํ อคุตฺตํ อรกฺขิตํ อสํวุตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ จิตฺตํ, ภิกฺขเว, อทนฺตํ อคุตฺตํ อรกฺขิตํ อสํวุตํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ นวมํฯ

๔๐. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ ทนฺตํ คุตฺตํ รกฺขิตํ สํวุตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํ ฯ จิตฺตํ, ภิกฺขเว, ทนฺตํ คุตฺตํ รกฺขิตํ สํวุตํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ ทสมํฯ

อทนฺตวโคฺค จตุโตฺถฯ

๕. ปณิหิตอจฺฉวโคฺค

๔๑. ‘‘เสยฺยถาปิ , ภิกฺขเว, สาลิสูกํ วา ยวสูกํ วา มิจฺฉาปณิหิตํ หตฺเถน วา ปาเทน วา อกฺกนฺตํ หตฺถํ วา ปาทํ วา เภจฺฉติ [ภิชฺชิสฺสติ (สฺยา. กํ. ก.), เภชฺชติ (สี.) โมคฺคลฺลานพฺยากรณํ ปสฺสิตพฺพํ] โลหิตํ วา อุปฺปาเทสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? มิจฺฉาปณิหิตตฺตา, ภิกฺขเว, สูกสฺสฯ เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, โส วต ภิกฺขุ มิจฺฉาปณิหิเตน จิตฺเตน อวิชฺชํ เภจฺฉติ, วิชฺชํ อุปฺปาเทสฺสติ, นิพฺพานํ สจฺฉิกริสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? มิจฺฉาปณิหิตตฺตา, ภิกฺขเว, จิตฺตสฺสา’’ติฯ ปฐมํฯ

๔๒. ‘‘เสยฺยถาปิ, ภิกฺขเว, สาลิสูกํ วา ยวสูกํ วา สมฺมาปณิหิตํ หตฺเถน วา ปาเทน วา อกฺกนฺตํ หตฺถํ วา ปาทํ วา เภจฺฉติ โลหิตํ วา อุปฺปาเทสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? สมฺมาปณิหิตตฺตา, ภิกฺขเว, สูกสฺสฯ เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, โส วต ภิกฺขุ สมฺมาปณิหิเตน จิตฺเตน อวิชฺชํ เภจฺฉติ, วิชฺชํ อุปฺปาเทสฺสติ, นิพฺพานํ สจฺฉิกริสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? สมฺมาปณิหิตตฺตา, ภิกฺขเว, จิตฺตสฺสา’’ติฯ ทุติยํฯ

๔๓. ‘‘อิธาหํ [อิทาหํ (สี.)], ภิกฺขเว, เอกจฺจํ ปุคฺคลํ ปทุฏฺฐจิตฺตํ เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ – ‘อิมมฺหิ เจ อยํ สมเย ปุคฺคโล กาลํ กเรยฺย, ยถาภตํ นิกฺขิโตฺต เอวํ นิรเย’ฯ ตํ กิสฺส เหตุ? จิตฺตํ หิสฺส , ภิกฺขเว, ปทุฏฺฐํฯ ‘‘เจโตปโทสเหตุ ปน, ภิกฺขเว, เอวมิเธกเจฺจ สตฺตา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชนฺตี’’ติฯ ตติยํฯ

๔๔. ‘‘อิธาหํ, ภิกฺขเว, เอกจฺจํ ปุคฺคลํ ปสนฺนจิตฺตํ เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ – ‘อิมมฺหิ เจ อยํ สมเย ปุคฺคโล กาลํ กเรยฺย, ยถาภตํ นิกฺขิโตฺต เอวํ สเคฺค’ฯ ตํ กิสฺส เหตุ? จิตฺตํ หิสฺส, ภิกฺขเว, ปสนฺนํฯ ‘‘เจโตปสาทเหตุ ปน, ภิกฺขเว, เอวมิเธกเจฺจ สตฺตา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนฺตี’’ติฯ จตุตฺถํฯ

๔๕. ‘‘เสยฺยถาปิ , ภิกฺขเว, อุทกรหโท อาวิโล ลุฬิโต กลลีภูโต ตตฺถ จกฺขุมา ปุริโส ตีเร ฐิโต น ปเสฺสยฺย สิปฺปิสมฺพุกมฺปิ [สิปฺปิกสมฺพุกมฺปิ (ก.)] สกฺขรกฐลมฺปิ มจฺฉคุมฺพมฺปิ จรนฺตมฺปิ ติฏฺฐนฺตมฺปิฯ ตํ กิสฺส เหตุ? อาวิลตฺตา, ภิกฺขเว, อุทกสฺสฯ เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, โส วต ภิกฺขุ อาวิเลน จิตฺเตน อตฺตตฺถํ วา ญสฺสติ ปรตฺถํ วา ญสฺสติ อุภยตฺถํ วา ญสฺสติ อุตฺตรึ วา มนุสฺสธมฺมา อลมริยญาณทสฺสนวิเสสํ สจฺฉิกริสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? อาวิลตฺตา, ภิกฺขเว, จิตฺตสฺสา’’ติฯ ปญฺจมํฯ

๔๖. ‘‘เสยฺยถาปิ, ภิกฺขเว, อุทกรหโท อโจฺฉ วิปฺปสโนฺน อนาวิโล ตตฺถ จกฺขุมา ปุริโส ตีเร ฐิโต ปเสฺสยฺย สิปฺปิสมฺพุกมฺปิ สกฺขรกฐลมฺปิ มจฺฉคุมฺพมฺปิ จรนฺตมฺปิ ติฏฺฐนฺตมฺปิฯ ตํ กิสฺส เหตุ? อนาวิลตฺตา, ภิกฺขเว, อุทกสฺสฯ เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, โส วต ภิกฺขุ อนาวิเลน จิตฺเตน อตฺตตฺถํ วา ญสฺสติ ปรตฺถํ วา ญสฺสติ อุภยตฺถํ วา ญสฺสติ อุตฺตรึ วา มนุสฺสธมฺมา อลมริยญาณทสฺสนวิเสสํ สจฺฉิกริสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? อนาวิลตฺตา, ภิกฺขเว, จิตฺตสฺสา’’ติฯ ฉฏฺฐํฯ

๔๗. ‘‘เสยฺยถาปิ, ภิกฺขเว, ยานิ กานิจิ รุกฺขชาตานํ ผนฺทโน เตสํ อคฺคมกฺขายติ ยทิทํ มุทุตาย เจว กมฺมญฺญตาย จฯ เอวเมวํ โข อหํ, ภิกฺขเว , นาญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ

เอวํ ภาวิตํ พหุลีกตํ มุทุ จ โหติ กมฺมญฺญญฺจ ยถยิทํ จิตฺตํฯ จิตฺตํ, ภิกฺขเว, ภาวิตํ พหุลีกตํ มุทุ จ โหติ กมฺมญฺญญฺจ โหตี’’ติฯ สตฺตมํฯ

๔๘. ‘‘นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ ลหุปริวตฺตํ ยถยิทํ จิตฺตํฯ ยาวญฺจิทํ, ภิกฺขเว, อุปมาปิ น สุกรา ยาว ลหุปริวตฺตํ จิตฺต’’นฺติฯ อฏฺฐมํฯ

๔๙. ‘‘ปภสฺสรมิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ ตญฺจ โข อาคนฺตุเกหิ อุปกฺกิเลเสหิ อุปกฺกิลิฏฺฐ’’นฺติฯ นวมํฯ

๕๐. ‘‘ปภสฺสรมิทํ, ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ ตญฺจ โข อาคนฺตุเกหิ อุปกฺกิเลเสหิ วิปฺปมุตฺต’’นฺติฯ ทสมํฯ

ปณิหิตอจฺฉวคฺโค ปญฺจโมฯ

๖. อจฺฉราสงฺฆาตวโคฺค

๕๑. ''ปภสฺสรมิทํ , ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ ตญฺจ โข อาคนฺตุเกหิ อุปกฺกิเลเสหิ อุปกฺกิลิฏฺฐํฯ ตํ อสฺสุตวา ปุถุชฺชโน ยถาภูตํ นปฺปชานาติฯ ตสฺมา 'อสฺสุตวโต ปุถุชฺชนสฺส จิตฺตภาวนา นตฺถี'ติ วทามี''ติฯ ปฐมํฯ

๕๒. ''ปภสฺสรมิทํ , ภิกฺขเว, จิตฺตํฯ ตญฺจ โข อาคนฺตุเกหิ อุปกฺกิเลเสหิ วิปฺปมุตฺตํฯ ตํ สุตวา อริยสาวโก ยถาภูตํ ปชานาติฯ ตสฺมา 'สุตวโต อริยสาวกสฺส จิตฺตภาวนา อตฺถี'ติ วทามี''ติฯ ทุติยํฯ

๕๓. ''อจฺฉราสงฺฆาตมตฺตมฺปิ เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เมตฺตาจิตฺตํ [เมตฺตํ จิตฺตํ (สี.), เมตฺตจิตฺตํ (สฺยา. กํ. ปี. ก.)] อาเสวติ; อยํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว – 'ภิกฺขุ อริตฺตชฺฌาโน วิหรติ สตฺถุสาสนกโร โอวาทปติกโร, อโมฆํ รฏฺฐปิณฺฑํ ภุญฺชติ'ฯ โก ปน วาโท เย นํ พหุลีกโรนฺตี''ติ! ตติยํฯ

๕๔. ''อจฺฉราสงฺฆาตมตฺตมฺปิ เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เมตฺตาจิตฺตํ ภาเวติ; อยํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว – 'ภิกฺขุ อริตฺตชฺฌาโน วิหรติ สตฺถุสาสนกโร โอวาทปติกโร, อโมฆํ รฏฺฐปิณฺฑํ ภุญฺชติ'ฯ โก ปน วาโท เย นํ พหุลีกโรนฺตี''ติ! จตุตฺถํฯ

๕๕. ''อจฺฉราสงฺฆาตมตฺตมฺปิ เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ เมตฺตาจิตฺตํ มนสิ กโรติ; อยํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว – 'ภิกฺขุ อริตฺตชฺฌาโน วิหรติ สตฺถุสาสนกโร โอวาทปติกโร อโมฆํ รฏฺฐปิณฺฑํ ภุญฺชติ'ฯ โก ปน วาโท เย นํ พหุลีกโรนฺตี''ติ! ปญฺจมํฯ

๕๖. ''เย เกจิ, ภิกฺขเว, ธมฺมา อกุสลา อกุสลภาคิยา อกุสลปกฺขิกา, สเพฺพ เต มโนปุพฺพงฺคมาฯ มโน เตสํ ธมฺมานํ ปฐมํ อุปฺปชฺชติ, อนฺวเทว อกุสลา ธมฺมา''ติฯ ฉฏฺฐํฯ

๕๗. ''เย เกจิ, ภิกฺขเว, ธมฺมา กุสลา กุสลภาคิยา กุสลปกฺขิกา, สเพฺพ เต มโนปุพฺพงฺคมาฯ มโน เตสํ ธมฺมานํ ปฐมํ อุปฺปชฺชติ, อนฺวเทว กุสลา ธมฺมา''ติฯ สตฺตมํฯ

๕๘. ''นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, ปมาโทฯ ปมตฺตสฺส, ภิกฺขเว, อนุปฺปนฺนา เจว อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตี''ติฯ อฏฺฐมํฯ

๕๙. ''นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อปฺปมาโทฯ อปฺปมตฺตสฺส, ภิกฺขเว, อนุปฺปนฺนา เจว กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตี''ติฯ นวมํฯ

๖๐. ''นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, โกสชฺชํฯ กุสีตสฺส, ภิกฺขเว, อนุปฺปนฺนา เจว อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตี''ติฯ ทสมํฯ

อจฺฉราสงฺฆาตวโคฺค ฉโฏฺฐฯ

๗. วีริยารมฺภาทิวคฺค

๖๑. “นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, วีริยารมฺโภ [วิริยารมฺโภ (สี. สฺยา. กํ. ปี.)]ฯ อารทฺธวีริยสฺส, ภิกฺขเว, อนุปฺปนฺนา เจว กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตี”ติฯ ปฐมํฯ

๖๒. “นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, มหิจฺฉตาฯ มหิจฺฉสฺส, ภิกฺขเว, อนุปฺปนฺนา เจว อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตี”ติฯ ทุติยํฯ

๖๓. “นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อปฺปิจฺฉตาฯ อปฺปิจฺฉสฺส, ภิกฺขเว, อนุปฺปนฺนา เจว กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตี”ติฯ ตติยํฯ

๖๔. “นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อสนฺตุฏฺฐิตาฯ อสนฺตุฏฺฐสฺส, ภิกฺขเว, อนุปฺปนฺนา เจว อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตี”ติฯ จตุตฺถํฯ

๖๕. “นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, สนฺตุฏฺฐิตาฯ สนฺตุฏฺฐสฺส, ภิกฺขเว, อนุปฺปนฺนา เจว กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตี”ติฯ ปญฺจมํฯ

๖๖. “นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อโยนิโสมนสิกาโรฯ อโยนิโส, ภิกฺขเว, มนสิ กโรโต อนุปฺปนฺนา เจว อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตี”ติฯ ฉฏฺฐํฯ

๖๗. “นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, โยนิโสมนสิกาโรฯ โยนิโส, ภิกฺขเว, มนสิ กโรโต อนุปฺปนฺนา เจว กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตี”ติฯ สตฺตมํฯ

๖๘. “นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อสมฺปชญฺญํฯ อสมฺปชานสฺส, ภิกฺขเว, อนุปฺปนฺนา เจว อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตี”ติฯ อฏฺฐมํฯ

๖๙. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, สมฺปชญฺญํฯ สมฺปชานสฺส, ภิกฺขเว, อนุปฺปนฺนา เจว กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตี’’ติฯ นวมํฯ

๗๐. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, ปาปมิตฺตตาฯ ปาปมิตฺตสฺส, ภิกฺขเว, อนุปฺปนฺนา เจว อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตี’’ติฯ ทสมํฯ

วีริยารมฺภาทิวคฺโค สตฺตโมฯ

๘. กลฺยาณมิตฺตาทิวคฺค

๗๑. ‘‘นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, กลฺยาณมิตฺตตาฯ กลฺยาณมิตฺตสฺส, ภิกฺขเว, อนุปฺปนฺนา เจว กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตี’’ติฯ ปฐมํฯ

๗๒. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อนุโยโค อกุสลานํ ธมฺมานํ, อนนุโยโค กุสลานํ ธมฺมานํฯ อนุโยคา, ภิกฺขเว, อกุสลานํ ธมฺมานํ, อนนุโยคา กุสลานํ ธมฺมานํ อนุปฺปนฺนา เจว อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตี’’ติฯ ทุติยํฯ

๗๓. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อนุโยโค กุสลานํ ธมฺมานํ, อนนุโยโค อกุสลานํ ธมฺมานํฯ อนุโยคา, ภิกฺขเว, กุสลานํ ธมฺมานํ, อนนุโยคา อกุสลานํ ธมฺมานํ อนุปฺปนฺนา เจว กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตี’’ติฯ ตติยํฯ

๗๔. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา โพชฺฌงฺคา นุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา โพชฺฌงฺคา น ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อโยนิโสมนสิกาโรฯ อโยนิโส, ภิกฺขเว, มนสิ กโรโต อนุปฺปนฺนา เจว โพชฺฌงฺคา นุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ โพชฺฌงฺคา น ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺตี’’ติฯ จตุตฺถํฯ

๗๕. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา โพชฺฌงฺคา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา โพชฺฌงฺคา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, โยนิโสมนสิกาโร ฯ โยนิโส , ภิกฺขเว, มนสิ กโรโต อนุปฺปนฺนา เจว โพชฺฌงฺคา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ โพชฺฌงฺคา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺตี’’ติฯ ปญฺจมํฯ

๗๖. ‘‘อปฺปมตฺติกา เอสา, ภิกฺขเว, ปริหานิ ยทิทํ ญาติปริหานิฯ เอตํ ปติกิฏฺฐํ, ภิกฺขเว, ปริหานีนํ ยทิทํ ปญฺญาปริหานี’’ติฯ ฉฏฺฐํฯ

๗๗. ‘‘อปฺปมตฺติกา เอสา, ภิกฺขเว, วุฑฺฒิ ยทิทํ ญาติวุฑฺฒิฯ เอตทคฺคํ, ภิกฺขเว, วุฑฺฒีนํ ยทิทํ ปญฺญาวุฑฺฒิฯ ตสฺมาติห, ภิกฺขเว, เอวํ สิกฺขิตพฺพํ – ‘ปญฺญาวุฑฺฒิยา วฑฺฒิสฺสามา’ติฯ เอวญฺหิ โว, ภิกฺขเว , สิกฺขิตพฺพ’’นฺติฯ สตฺตมํฯ

๗๘. ‘‘อปฺปมตฺติกา เอสา, ภิกฺขเว, ปริหานิ ยทิทํ โภคปริหานิฯ เอตํ ปติกิฏฺฐํ, ภิกฺขเว, ปริหานีนํ ยทิทํ ปญฺญาปริหานี’’ติฯ อฏฺฐมํฯ

๗๙. ‘‘อปฺปมตฺติกา เอสา, ภิกฺขเว, วุฑฺฒิ ยทิทํ โภควุฑฺฒิฯ เอตทคฺคํ, ภิกฺขเว, วุฑฺฒีนํ ยทิทํ ปญฺญาวุฑฺฒิฯ ตสฺมาติห, ภิกฺขเว, เอวํ สิกฺขิตพฺพํ – ‘ปญฺญาวุฑฺฒิยา วฑฺฒิสฺสามา’ติฯ เอวญฺหิ โว, ภิกฺขเว, สิกฺขิตพฺพ’’นฺติฯ นวมํฯ

๘๐. ‘‘อปฺปมตฺติกา เอสา, ภิกฺขเว, ปริหานิ ยทิทํ ยโสปริหานิฯ เอตํ ปติกิฏฺฐํ, ภิกฺขเว, ปริหานีนํ ยทิทํ ปญฺญาปริหานี’’ติฯ ทสมํฯ

กลฺยาณมิตฺตาทิวคฺโค อฏฺฐโมฯ

๙. ปมาทาทิวโคฺค

๘๑. ‘‘อปฺปมตฺติกา เอสา, ภิกฺขเว, วุทฺธิ ยทิทํ ยโสวุทฺธิฯ เอตทคฺคํ, ภิกฺขเว, วุทฺธีนํ ยทิทํ ปญฺญาวุทฺธิฯ ตสฺมาติห, ภิกฺขเว, เอวํ สิกฺขิตพฺพํ – ‘ปญฺญาวุทฺธิยา วทฺธิสฺสามา’ติฯ เอวญฺหิ โว, ภิกฺขเว, สิกฺขิตพฺพ’’นฺติฯ ปฐมํฯ

๘๒. ‘‘นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, ปมาโทฯ ปมาโท, ภิกฺขเว, มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ ทุติยํฯ

๘๓. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อปฺปมาโทฯ อปฺปมาโท, ภิกฺขเว, มหโต อตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ ตติยํฯ

๘๔. ‘‘นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, โกสชฺชํฯ โกสชฺชํ, ภิกฺขเว, มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ จตุตฺถํฯ

๘๕. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, วีริยารโมฺภฯ วีริยารโมฺภ, ภิกฺขเว, มหโต อตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ ปญฺจมํฯ

๘๖. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, มหิจฺฉตาฯ มหิจฺฉตา, ภิกฺขเว, มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ ฉฏฺฐํฯ

๘๗. ‘‘นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อปฺปิจฺฉตาฯ อปฺปิจฺฉตา, ภิกฺขเว, มหโต อตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ สตฺตมํฯ

๘๘. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อสนฺตุฏฺฐิตาฯ อสนฺตุฏฺฐิตา, ภิกฺขเว, มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ อฏฺฐมํฯ

๘๙. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, สนฺตุฏฺฐิตาฯ สนฺตุฏฺฐิตา, ภิกฺขเว, มหโต อตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ นวมํฯ

๙๐. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อโยนิโส มนสิกาโรฯ อโยนิโสมนสิกาโร , ภิกฺขเว, มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ ทสมํฯ

๙๑. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, โยนิโส มนสิกาโรฯ โยนิโสมนสิกาโร, ภิกฺขเว, มหโต อตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ เอกาทสมํฯ

๙๒. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อสมฺปชญฺญํฯ อสมฺปชญฺญํ, ภิกฺขเว, มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ ทฺวาทสมํฯ

๙๓. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, สมฺปชญฺญํฯ สมฺปชญฺญํ, ภิกฺขเว, มหโต อตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ เตรสมํฯ

๙๔. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, ปาปมิตฺตตาฯ ปาปมิตฺตตา, ภิกฺขเว, มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ จุทฺทสมํฯ

๙๕. ‘‘นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, กลฺยาณมิตฺตตาฯ กลฺยาณมิตฺตตา, ภิกฺขเว, มหโต อตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ ปนฺนรสมํฯ

๙๖. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อนุโยโค อกุสลานํ ธมฺมานํ, อนนุโยโค กุสลานํ ธมฺมานํฯ อนุโยโค, ภิกฺขเว, อกุสลานํ ธมฺมานํ, อนนุโยโค กุสลานํ ธมฺมานํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ โสฬสมํฯ

๙๗. ‘‘นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อนุโยโค กุสลานํ ธมฺมานํ, อนนุโยโค อกุสลานํ ธมฺมานํฯ อนุโยโค, ภิกฺขเว, กุสลานํ ธมฺมานํ, อนนุโยโค อกุสลานํ ธมฺมานํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ สตฺตรสมํฯ

ปมาทาทิวคฺโค นวโมฯ

๑๐. ทุติยปมาทาทิวโคฺค

๙๘. ‘‘อชฺฌตฺติกํ , ภิกฺขเว, องฺคนฺติ กริตฺวา นาญฺญํ เอกงฺคมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, ปมาโทฯ ปมาโท, ภิกฺขเว, มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ ปฐมํฯ

๙๙. ‘‘อชฺฌตฺติกํ, ภิกฺขเว, องฺคนฺติ กริตฺวา นาญฺญํ เอกงฺคมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อปฺปมาโทฯ อปฺปมาโท , ภิกฺขเว, มหโต อตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ ทุติยํฯ

๑๐๐. ‘‘อชฺฌตฺติกํ, ภิกฺขเว, องฺคนฺติ กริตฺวา นาญฺญํ เอกงฺคมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, โกสชฺชํฯ โกสชฺชํ, ภิกฺขเว, มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ ตติยํฯ

๑๐๑. ‘‘อชฺฌตฺติกํ, ภิกฺขเว, องฺคนฺติ กริตฺวา นาญฺญํ เอกงฺคมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, วีริยารมฺโภฯ วีริยารมฺโภ, ภิกฺขเว, มหโต อตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ จตุตฺถํฯ

๑๐๒-๑๐๙. ‘‘อชฺฌตฺติกํ , ภิกฺขเว, องฺคนฺติ กริตฺวา นาญฺญํ เอกงฺคมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, มหิจฺฉตา…เป.… อปฺปิจฺฉตา… อสนฺตุฏฺฐิตา… สนฺตุฏฺฐิตา… อโยนิโสมนสิกาโร… โยนิโสมนสิกาโร… อสมฺปชญฺญํ… สมฺปชญฺญํ… ทฺวาทสมํฯ

๑๑๐. ‘‘พาหิรํ , ภิกฺขเว, องฺคนฺติ กริตฺวา นาญฺญํ เอกงฺคมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, ปาปมิตฺตตาฯ ปาปมิตฺตตา, ภิกฺขเว, มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ เตรสมํฯ

๑๑๑. ‘‘พาหิรํ, ภิกฺขเว, องฺคนฺติ กริตฺวา นาญฺญํ เอกงฺคมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, กลฺยาณมิตฺตตาฯ กลฺยาณมิตฺตตา, ภิกฺขเว, มหโต อตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ จุทฺทสมํฯ

๑๑๒. ‘‘อชฺฌตฺติกํ , ภิกฺขเว, องฺคนฺติ กริตฺวา นาญฺญํ เอกงฺคมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อนุโยโค อกุสลานํ ธมฺมานํ, อนนุโยโค กุสลานํ ธมฺมานํฯ อนุโยโค, ภิกฺขเว, อกุสลานํ ธมฺมานํ, อนนุโยโค กุสลานํ ธมฺมานํ มหโต อนตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ ปนฺนรสมํฯ

๑๑๓. ‘‘อชฺฌตฺติกํ, ภิกฺขเว, องฺคนฺติ กริตฺวา นาญฺญํ เอกงฺคมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อนุโยโค กุสลานํ ธมฺมานํ, อนนุโยโค อกุสลานํ ธมฺมานํฯ อนุโยโค, ภิกฺขเว, กุสลานํ ธมฺมานํ, อนนุโยโค อกุสลานํ ธมฺมานํ มหโต อตฺถาย สํวตฺตตี’’ติฯ โสฬสมํฯ

๑๑๔. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ สทฺธมฺมสฺส สโมฺมสาย อนฺตรธานาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, ปมาโทฯ ปมาโท, ภิกฺขเว, สทฺธมฺมสฺส สโมฺมสาย

อนุตฺตรธานาย สํวตฺตตี’’ติฯ สตฺตรสมํฯ

๑๑๕. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ สทฺธมฺมสฺส ฐิติยา อสโมฺมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อปฺปมาโทฯ อปฺปมาโท , ภิกฺขเว, สทฺธมฺมสฺส ฐิติยา อสโมฺมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตตี’’ติฯ อฎฺฐารสมํฯ

๑๑๖. ‘‘นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ สทฺธมฺมสฺส สโมฺมสาย อนฺตรธานาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, โกสชฺชํฯ โกสชฺชํ, ภิกฺขเว, สทฺธมฺมสฺส สโมฺมสาย อนฺตรธานาย สํวตฺตตี’’ติฯ เอกูนวีสติมํฯ

๑๑๗. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ สทฺธมฺมสฺส ฐิติยา อสโมฺมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, วีริยารโมฺภฯ วีริยารโมฺภ, ภิกฺขเว, สทฺธมฺมสฺส ฐิติยา อสโมฺมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตตี’’ติฯ วีสติมํฯ

๑๑๘-๑๒๘. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ สทฺธมฺมสฺส สโมฺมสาย อนฺตรธานาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, มหิจฺฉตา…เป.… อปฺปิจฺฉตา… อสนฺตุฎฺฐิตา… สนฺตุฎฺฐิตา… อโยนิโสมนสิกาโร… โยนิโสมนสิกาโร… อสมฺปชญฺญํ… สมฺปชญฺญํ … ปาปมิตฺตตา… กลฺยาณมิตฺตตา… อนุโยโค อกุสลานํ ธมฺมานํ, อนนุโยโค กุสลานํ ธมฺมานํฯ อนุโยโค, ภิกฺขเว, อกุสลานํ ธมฺมานํ, อนนุโยโค กุสลานํ ธมฺมานํ สทฺธมฺมสฺส สโมฺมสาย อนฺตรธานาย สํวตฺตตี’’ติฯ เอกตฺตึสติมํฯ

๑๒๙. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ สทฺธมฺมสฺส ฐิติยา อสโมฺมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อนุโยโค กุสลานํ ธมฺมานํ, อนนุโยโค อกุสลานํ ธมฺมานํฯ อนุโยโค, ภิกฺขเว, กุสลานํ ธมฺมานํ, อนนุโยโค อกุสลานํ ธมฺมานํ สทฺธมฺมสฺส ฐิติยา อสโมฺมสาย อนนฺตรธานาย สํวตฺตตี’’ติฯ จตุโกฺกฎฺฐิกํ นิฎฺฐิตํฯ พาตฺตึสติมํฯ

๑๓๐. ‘‘เย เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปนฺติ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู พหุชนอหิตาย ปฎิปนฺนา พหุชนอสุขาย, พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํ ฯ พหุญฺจ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อปุญฺญํ ปสวนฺติ, เต จิมํ [เตปิมํ (สี.)] สทฺธมฺมํ อนฺตรธาเปนฺตี’’ติฯ เตตฺตึสติมํฯ

๑๓๑. ‘‘เย เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปนฺติ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู พหุชนอหิตาย ปฎิปนฺนา พหุชนอสุขาย, พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ พหุญฺจ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อปุญฺญํ ปสวนฺติ, เต จิมํ สทฺธมฺมํ อนฺตรธาเปนฺตี’’ติฯ จตุตฺตึสติมํฯ

๑๓๒-๑๓๙. ‘‘เย เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อวินยํ วินโยติ ทีเปนฺติ…เป.… วินยํ อวินโยติ ทีเปนฺติ…เป.… อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ…เป.… ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ…เป.… อนาจิณฺณํ ตถาคเตน อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ…เป.… อาจิณฺณํ ตถาคเตน อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ…เป.… อปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ…เป.… ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน อปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู พหุชนอหิตาย ปฎิปนฺนา พหุชนอสุขาย, พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ พหุญฺจ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อปุญฺญํ ปสวนฺติ, เต จิมํ สทฺธมฺมํ อนฺตรธาเปนฺตี’’ติฯ ทฺวาจตฺตาลีสติมํฯ

ทุติยปมาทาทิวโคฺค ทสโมฯ

๑๑. อธมฺมวโคฺค

๑๔๐. ‘‘เย เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อธมฺมํ อธโมฺมติ ทีเปนฺติ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู พหุชนหิตาย ปฏิปนฺนา พหุชนสุขาย, พหุโน ชนสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานํฯ พหุญฺจ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ปุญฺญํ ปสวนฺติ, เต จิมํ สทฺธมฺมํ ฐเปนฺตี’’ติ [ถเปนฺตีติ (ก.)]ฯ ปฐมํฯ

๑๔๑. ‘‘เย เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ธมฺมํ ธโมฺมติ ทีเปนฺติ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู พหุชนหิตาย ปฏิปนฺนา พหุชนสุขาย, พหุโน ชนสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานํฯ พหุญฺจ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ปุญฺญํ ปสวนฺติ, เต จิมํ สทฺธมฺมํ ฐเปนฺตี’’ติฯ ทุติยํฯ

๑๔๒-๑๔๙. ‘‘เย เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อวินยํ อวินโยติ ทีเปนฺติ…เป.… วินยํ วินโยติ ทีเปนฺติ…เป.… อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ…เป.… ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ…เป.… อนาจิณฺณํ ตถาคเตน อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ…เป.… อาจิณฺณํ ตถาคเตน อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ…เป.… อปญฺญตฺตํ ตถาคเตน อปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ…เป.… ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู พหุชนหิตาย ปฏิปนฺนา พหุชนสุขาย, พหุโน ชนสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานํฯ พหุญฺจ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ปุญฺญํ ปสวนฺติ, เต จิมํ สทฺธมฺมํ ฐเปนฺตี’’ติฯ ทสมํฯ

อธมฺมวโคฺค เอกาทสโมฯ

๑๒. อนาปตฺติวโคฺค

๑๕๐. ‘‘เย เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อนาปตฺตึ อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู พหุชนอหิตาย ปฏิปนฺนา พหุชนอสุขาย, พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ พหุญฺจ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อปุญฺญํ ปสวนฺติ, เต จิมํ สทฺธมฺมํ อนฺตรธาเปนฺตี’’ติฯ ปฐมํฯ

๑๕๑. ‘‘เย เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อาปตฺตึ อนาปตฺตีติ ทีเปนฺติ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู พหุชนอหิตาย ปฏิปนฺนา พหุชนอสุขาย, พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ พหุญฺจ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อปุญฺญํ ปสวนฺติ, เต จิมํ สทฺธมฺมํ อนฺตรธาเปนฺตี’’ติฯ ทุติยํฯ

๑๕๒-๑๕๙. ‘‘เย เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ลหุกํ อาปตฺตึ ครุกา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ…เป.… ครุกํ อาปตฺตึ ลหุกา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ…เป.… ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ…เป.… อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ…เป.… สาวเสสํ อาปตฺตึ อนวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ…เป.… อนวเสสํ อาปตฺตึ สาวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ…เป.… สปฺปฏิกมฺมํ อาปตฺตึ อปฺปฏิกมฺมา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ…เป.… อปฺปฏิกมฺมํ อาปตฺตึ สปฺปฏิกมฺมา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู พหุชนอหิตาย ปฏิปนฺนา พหุชนอสุขาย, พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ พหุญฺจ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อปุญฺญํ ปสวนฺติ, เต จิมํ สทฺธมฺมํ อนฺตรธาเปนฺตี’’ติฯ ทสมํฯ

๑๖๐. ‘‘เย เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อนาปตฺตึ อนาปตฺตีติ ทีเปนฺติ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู พหุชนหิตาย ปฏิปนฺนา พหุชนสุขาย, พหุโน ชนสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานํฯ พหุญฺจ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ปุญฺญํ ปสวนฺติ, เต จิมํ สทฺธมฺมํ ฐเปนฺตี’’ติฯ เอกาทสมํฯ

๑๖๑. ‘‘เย เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อาปตฺตึ อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู พหุชนหิตาย ปฏิปนฺนา พหุชนสุขาย, พหุโน ชนสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานํฯ พหุญฺจ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ปุญฺญํ ปสวนฺติ, เต จิมํ สทฺธมฺมํ ฐเปนฺตี’’ติฯ ทฺวาทสมํฯ

๑๖๒-๑๖๙. ‘‘เย เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ลหุกํ อาปตฺตึ ลหุกา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ… ครุกํ อาปตฺตึ ครุกา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ… ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ… อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ… สาวเสสํ อาปตฺตึ สาวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ… อนวเสสํ อาปตฺตึ อนวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ… สปฺปฏิกมฺมํ อาปตฺตึ สปฺปฏิกมฺมา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ… อปฺปฏิกมฺมํ อาปตฺตึ อปฺปฏิกมฺมา อาปตฺตีติ ทีเปนฺติ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู พหุชนหิตาย ปฏิปนฺนา พหุชนสุขาย, พหุโน ชนสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานํฯ พหุญฺจ เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ปุญฺญํ ปสวนฺติ, เต จิมํ สทฺธมฺมํ ฐเปนฺตี’’ติฯ วีสติมํฯ

อนาปตฺติวโคฺค ทฺวาทสโมฯ

๑๓. เอกปุคฺคลวคฺค

๑๗๐. ‘‘เอกปุคฺคโล , ภิกฺขเว, โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานํ ฯ กตโม เอกปุคฺคโล? ตถาคโต อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธฯ อยํ โข, ภิกฺขเว, เอกปุคฺคโล โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสาน’’นฺติฯ

๑๗๑. ‘‘เอกปุคฺคลสฺส, ภิกฺขเว, ปาตุภาโว ทุลฺลโภ โลกสฺมิํฯ กตมสฺส เอกปุคฺคลสฺส? ตถาคตสฺส อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ อิมสฺส โข, ภิกฺขเว, เอกปุคฺคลสฺส ปาตุภาโว ทุลฺลโภ โลกสฺมิ’’นฺติฯ

๑๗๒. ‘‘เอกปุคฺคโล, ภิกฺขเว, โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ อจฺฉริยมนุสฺโสฯ กตโม เอกปุคฺคโล? ตถาคโต อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธฯ อยํ โข, ภิกฺขเว, เอกปุคฺคโล โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ อจฺฉริยมนุสฺโส’’ติฯ

๑๗๓. ‘‘เอกปุคฺคลสฺส, ภิกฺขเว, กาลกิริยา พหุโน ชนสฺส อนุตปฺปา [อานุตปฺปา (สี.)] โหติฯ กตมสฺส เอกปุคฺคลสฺส? ตถาคตสฺส อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ อิมสฺส โข, ภิกฺขเว, เอกปุคฺคลสฺส กาลกิริยา พหุโน ชนสฺส อนุตปฺปา โหตี’’ติฯ

๑๗๔. ‘‘เอกปุคฺคโล, ภิกฺขเว, โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ อทุติโย อสหาโย อปฺปฏิโม อปฺปฏิสโม อปฺปฏิภาโค อปฺปฏิปุคฺคโล อสโม อสมสโม ทฺวิปทานํ อคฺโคฯ กตโม เอกปุคฺคโล? ตถาคโต อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธฯ อยํ โข, ภิกฺขเว, เอกปุคฺคโล โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ อทุติโย อสหาโย อปฺปฏิโม อปฺปฏิสโม อปฺปฏิภาโค อปฺปฏิปุคฺคโล อสโม อสมสโม ทฺวิปทานํ อคฺโค’’ติฯ

๑๗๕-๑๘๖. ‘‘เอกปุคฺคลสฺส , ภิกฺขเว, ปาตุภาวา มหโต จกฺขุสฺส ปาตุภาโว โหติ, มหโต อาโลกสฺส ปาตุภาโว โหติ, มหโต โอภาสสฺส ปาตุภาโว โหติ, ฉนฺนํ อนุตฺตริยานํ ปาตุภาโว โหติ, จตุนฺนํ ปฏิสมฺภิทานํ สจฺฉิกิริยา โหติ, อเนกธาตุปฏิเวโธ โหติ, นานาธาตุปฏิเวโธ โหติ, วิชฺชาวิมุตฺติผลสจฺฉิกิริยา โหติ, โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยา โหติ, สกทาคามิผลสจฺฉิกิริยา โหติ, อนาคามิผลสจฺฉิกิริยา โหติ, อรหตฺตผลสจฺฉิกิริยา โหติฯ กตมสฺส เอกปุคฺคลสฺส? ตถาคตสฺส อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ อิมสฺส โข, ภิกฺขเว, เอกปุคฺคลสฺส ปาตุภาวา มหโต จกฺขุสฺส ปาตุภาโว โหติ, มหโต อาโลกสฺส ปาตุภาโว โหติ, มหโต โอภาสสฺส ปาตุภาโว โหติ, ฉนฺนํ อนุตฺตริยานํ ปาตุภาโว โหติ, จตุนฺนํ ปฏิสมฺภิทานํ สจฺฉิกิริยา โหติ, อเนกธาตุปฏิเวโธ โหติ, นานาธาตุปฏิเวโธ โหติ, วิชฺชาวิมุตฺติผลสจฺฉิกิริยา โหติ, โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยา โหติ, สกทาคามิผลสจฺฉิกิริยา โหติ, อนาคามิผลสจฺฉิกิริยา โหติ, อรหตฺตผลสจฺฉิกิริยา โหตี’’ติฯ

๑๘๗. ‘‘นาหํ ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกปุคฺคลมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ ตถาคเตน อนุตฺตรํ ธมฺมจกฺกํ ปวตฺติตํ สมฺมเทว อนุปฺปวตฺเตติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, สาริปุตฺโตฯ สาริปุตฺโต, ภิกฺขเว, ตถาคเตน อนุตฺตรํ ธมฺมจกฺกํ ปวตฺติตํ สมฺมเทว อนุปฺปวตฺเตตี’’ติฯ

เอกปุคฺคลวคฺโค เตรสโมฯ

๑๔. เอตทคฺควโคฺค

๑. ปฐมวโคฺค

๑๘๘. “เอตทคฺคํ , ภิกฺขเว, มม สาวกานํ ภิกฺขูนํ รตฺตญฺญูนํ ยทิทํ อญฺญาสิโกณฺฑญฺโญ” [อญฺญาตโกณฺฑญฺโญติ (ก.), อญฺญาโกณฺฑญฺโญ (สี. สฺยา. กํ. ปี.)]ฯ

๑๘๙. … มหาปญฺญานํ ยทิทํ สาริปุตฺโตฯ

๑๙๐. … อิทฺธิมนฺตานํ ยทิทํ มหาโมคฺคลฺลาโนฯ

๑๙๑. … ธุตวาทานํ [ธุตงฺคธรานํ (กตฺถจิ)] ยทิทํ มหากสฺสโปฯ

๑๙๒. … ทิพฺพจกฺขุกานํ ยทิทํ อนุรุทฺโธฯ

๑๙๓. … อุจฺจากุลิกานํ ยทิทํ ภทฺทิโย กาฬิโคธายปุตฺโตฯ

๑๙๔. … มญฺชุสฺสรานํ ยทิทํ ลกุณฺฑก [ลกุณฺฏก (สฺยา. กํ.)] ภทฺทิโยฯ

๑๙๕. … สีหนาทิกานํ ยทิทํ ปิโณฺฑลภารทฺวาโชฯ

๑๙๖. … ธมฺมกถิกานํ ยทิทํ ปุโณฺณ มนฺตาณิปุตฺโตฯ

๑๙๗. … สํขิเตฺตน ภาสิตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ วิภชนฺตานํ ยทิทํ มหากจฺจาโนติฯ

วโคฺค ปฐโมฯ

๒. ทุติยวโคฺค

๑๙๘. “เอตทคฺคํ , ภิกฺขเว, มม สาวกานํ ภิกฺขูนํ มโนมยํ กายํ อภินิมฺมินนฺตานํ ยทิทํ จูฬปนฺถโก” [จุลฺลปนฺถโก (สี. สฺยา. กํ. ปี.)]ฯ

๑๙๙. … เจโตวิวฏฺฏกุสลานํ ยทิทํ จูฬปนฺถโกฯ

๒๐๐. … สญฺญาวิวฏฺฏกุสลานํ ยทิทํ มหาปนฺถโกฯ

๒๐๑. … อรณวิหารีนํ ยทิทํ สุภูติฯ

๒๐๒. … ทกฺขิเณยฺยานํ ยทิทํ สุภูติฯ

๒๐๓. … อารญฺญกานํ ยทิทํ เรวโต ขทิรวนิโยฯ

๒๐๔. … ฌายีนํ ยทิทํ กงฺขาเรวโตฯ

๒๐๕. … อารทฺธวีริยานํ ยทิทํ โสโณ โกฬิวิโสฯ

๒๐๖. … กลฺยาณวากฺกรณานํ ยทิทํ โสโณ กุฏิกโณฺณฯ

๒๐๗. … ลาภีนํ ยทิทํ สีวลิฯ

๒๐๘. … สทฺธาธิมุตฺตานํ ยทิทํ วกฺกลีติฯ

วโคฺค ทุติโยฯ

๓. ตติยวโคฺค

๒๐๙. “เอตทคฺคํ , ภิกฺขเว, มม สาวกานํ ภิกฺขูนํ สิกฺขากามานํ ยทิทํ ราหุโล”ฯ

๒๑๐. … สทฺธาปพฺพชิตานํ ยทิทํ รฏฺฐปาโลฯ

๒๑๑. … ปฐมํ สลากํ คณฺหนฺตานํ ยทิทํ กุณฺฑธาโนฯ

๒๑๒. … ปฏิภานวนฺตานํ ยทิทํ วงฺคีโสฯ

๒๑๓. … สมนฺตปาสาทิกานํ ยทิทํ อุปเสโน วงฺคนฺตปุโตฺตฯ

๒๑๔. … เสนาสนปญฺญาปกานํ ยทิทํ ทโพฺพ มลฺลปุโตฺตฯ

๒๑๕. … เทวตานํ ปิยมนาปานํ ยทิทํ ปิลินฺทวโจฺฉฯ

๒๑๖. … ขิปฺปาภิญฺญานํ ยทิทํ พาหิโย ทารุจีริโยฯ

๒๑๗. … จิตฺตกถิกานํ ยทิทํ กุมารกสฺสโปฯ

๒๑๘. … ปฏิสมฺภิทาปตฺตานํ ยทิทํ มหาโกฏฺฐิโตติ [มหาโกฏฺฐิโกติ (อเญฺญสุ สุเตฺตสุ มรมฺมโปตฺถเก)]ฯ

วโคฺค ตติโยฯ

๔. จตุตฺถวโคฺค

๒๑๙. “เอตทคฺคํ, ภิกฺขเว, มม สาวกานํ ภิกฺขูนํ พหุสฺสุตานํ ยทิทํ อานโนฺท”ฯ

๒๒๐. … สติมนฺตานํ ยทิทํ อานโนฺทฯ

๒๒๑. … คติมนฺตานํ ยทิทํ อานโนฺทฯ

๒๒๒. … ธิติมนฺตานํ ยทิทํ อานโนฺทฯ

๒๒๓. … อุปฏฺฐากานํ ยทิทํ อานโนฺทฯ

๒๒๔. … มหาปริสานํ ยทิทํ อุรุเวลกสฺสโปฯ

๒๒๕. ... กุลปฺปสาทกานํ ยทิทํ กาฬุทายีฯ

๒๒๖. ... อปฺปาพาธานํ ยทิทํ พากุโล [พกฺกุโล (สี. สฺยา. กํ. ปี.)]ฯ

๒๒๗. ... ปุเพฺพนิวาสํ อนุสฺสรนฺตานํ ยทิทํ โสภิโตฯ

๒๒๘. ... วินยธรานํ ยทิทํ อุปาลิฯ

๒๒๙. ... ภิกฺขุโนวาทกานํ ยทิทํ นนฺทโกฯ

๒๓๐. ... อินฺทฺริเยสุ คุตฺตทฺวารานํ ยทิทํ นโนฺทฯ

๒๓๑. ... ภิกฺขุโอวาทกานํ ยทิทํ มหากปฺปิโนฯ

๒๓๒. ... เตโชธาตุกุสลานํ ยทิทํ สาคโตฯ

๒๓๓. ... ปฏิภาเนยฺยกานํ ยทิทํ ราโธฯ

๒๓๔. ... ลูขจีวรธรานํ ยทิทํ โมฆราชาติฯ

วโคฺค จตุโตฺถฯ

๕. ปญฺจมวโคฺค

๒๓๕. “เอตทคฺคํ , ภิกฺขเว, มม สาวิกานํ ภิกฺขุนีนํ รตฺตญฺญูนํ ยทิทํ มหาปชาปติโคตมี”ฯ

๒๓๖. ... มหาปญฺญานํ ยทิทํ เขมาฯ

๒๓๗. ... อิทฺธิมนฺตีนํ ยทิทํ อุปฺปลวณฺณาฯ

๒๓๘. ... วินยธรานํ ยทิทํ ปฏาจาราฯ

๒๓๙. ... ธมฺมกถิกานํ ยทิทํ ธมฺมทินฺนาฯ

๒๔๐. ... ฌายีนํ ยทิทํ นนฺทาฯ

๒๔๑. ... อารทฺธวีริยานํ ยทิทํ โสณาฯ

๒๔๒. ... ทิพฺพจกฺขุกานํ ยทิทํ พกุลา [สกุลา (สี. สฺยา. กํ. ปี.)]ฯ

๒๔๓. ... ขิปฺปาภิญฺญานํ ยทิทํ ภทฺทา กุณฺฑลเกสาฯ

๒๔๔. ... ปุเพฺพนิวาสํ อนุสฺสรนฺตีนํ ยทิทํ ภทฺทา กาปิลานีฯ

๒๔๕. ... มหาภิญฺญปฺปตฺตานํ ยทิทํ ภทฺทกจฺจานาฯ

๒๔๖. … ลูขจีวรธรานํ ยทิทํ กิสาโคตมีฯ

๒๔๗. … สทฺธาธิมุตฺตานํ ยทิทํ สิงฺคาลกมาตาติ [สิคาลมาตาติ (สี. สฺยา. กํ. ปี.)]ฯ

วโคฺค ปญฺจโมฯ

๖. ฉฏฺฐวโคฺค

๒๔๘. "เอตทคฺคํ , ภิกฺขเว, มม สาวกานํ อุปาสกานํ ปฐมํ สรณํ คจฺฉนฺตานํ ยทิทํ ต ปุสฺสภลฺลิกา [ตปสฺสุภลฺลิกา (สี. ปี.)] วาณิชา"ฯ

๒๔๙. … ทายกานํ ยทิทํ สุทโตฺต คหปติ อนาถปิณฺฑิโกฯ

๒๕๐. … ธมฺมกถิกานํ ยทิทํ จิโตฺต คหปติ มจฺฉิกาสณฺฑิโกฯ

๒๕๑. … จตูหิ สงฺคหวตฺถูหิ ปริสํ สงฺคณฺหนฺตานํ ยทิทํ หตฺถโก อาฬวโกฯ

๒๕๒. … ปณีตทายกานํ ยทิทํ มหานาโม สโกฺกฯ

๒๕๓. … มนาปทายกานํ ยทิทํ อุโคฺค คหปติ เวสาลิโกฯ

๒๕๔. … สงฺฆุปฏฺฐากานํ ยทิทํ หตฺถิคาม โก อุคฺคโต คหปติฯ

๒๕๕. … อเวจฺจปฺปสนฺนานํ ยทิทํ สูรมฺพโฏฺฐ [สูโร อมฺพโฏฺฐ (สี. สฺยา. กํ. ปี.) สุเรพ โนฺธ (ก.)]ฯ

๒๕๖. … ปุคฺคลปฺปสนฺนานํ ยทิทํ ชีวโก โกมารภโจฺจฯ

๒๕๗. … วิสฺสาสกานํ ยทิทํ นกุลปิตา คหปตีติฯ

วโคฺค ฉโฏฺฐฯ

๗. สตฺตมวโคฺค

๒๕๘. "เอตทคฺคํ , ภิกฺขเว, มม สาวิกานํ อุปาสิกานํ ปฐมํ สรณํ คจฺฉนฺตีนํ ยทิทํ สุชา ตา เสนิยธีตา" [เสนานี ธีตา (สี. สฺยา. กํ. ปี.)]ฯ

๒๕๙. … ทายิกานํ ยทิทํ วิสาขา มิคารมาตาฯ

๒๖๐. … พหุสฺสุตานํ ยทิทํ ขุชฺชุตฺตราฯ

๒๖๑. … เมตฺตาวิหารีนํ ยทิทํ สามาวตีฯ

๒๖๒. … ฌายีนํ ยทิทํ อุตฺตรานนฺทมาตาฯ

๒๖๓. … ปณีตทายิกานํ ยทิทํ สุปฺปวาสา โกลิยธีตาฯ

๒๖๔. … คิลานุปฏฺฐากีนํ ยทิทํ สุปฺปิยา อุปาสิกาฯ

๒๖๕. … อเวจฺจปฺปสนฺนานํ ยทิทํ กาติยานีฯ

๒๖๖. … วิสฺสาสิกานํ ยทิทํ นกุลมาตา คหปตานีฯ

๒๖๗. … อนุสฺสวปฺปสนฺนานํ ยทิทํ กาฬี อุปาสิกา กุลฆริกา [กุลฆริกา (ก.)] ติฯ

วโคฺค สตฺตโมฯ

เอตทคฺควโคฺค จุทฺทสโมฯ

๑๕. อฏฺฐานปาฬิ

๑. ปฐมวโคฺค

๒๖๘. ‘‘อฏฺฐานเมตํ , ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ ทิฏฺฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล กญฺจิ [กิญฺจิ (ก.)] สงฺขารํ นิจฺจโต อุปคจฺเฉยฺย។ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ។ ฐานญฺจ โข เอตํ, ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ ปุถุชฺชโน กญฺจิ สงฺขารํ นิจฺจโต อุปคจฺเฉยฺย។ ฐานเมตํ วิชฺชตี’’ติ។

๒๖๙. ‘‘อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ ทิฏฺฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล กญฺจิ สงฺขารํ สุขโต อุปคจฺเฉยฺย។ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ។ ฐานญฺจ โข เอตํ, ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ ปุถุชฺชโน กญฺจิ สงฺขารํ สุขโต อุปคจฺเฉยฺย។ ฐานเมตํ วิชฺชตี’’ติ។

๒๗๐. ‘‘อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ ทิฏฺฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล กญฺจิ ธมฺมํ อตฺตโต อุปคจฺเฉยฺย។ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ។ ฐานญฺจ โข เอตํ, ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ ปุถุชฺชโน กญฺจิ ธมฺมํ อตฺตโต อุปคจฺเฉยฺย។ ฐานเมตํ วิชฺชตี’’ติ។

๒๗๑. ‘‘อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ ทิฏฺฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล มาตรํ ชีวิตา โวโรเปยฺย។ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ។ ฐานญฺจ โข, ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ ปุถุชฺชโน มาตรํ ชีวิตา โวโรเปยฺย។ ฐานเมตํ วิชฺชตี’’ติ។

๒๗๒. ‘‘อฏฺฐานเมตํ , ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ ทิฏฺฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล ปิตรํ ชีวิตา โวโรเปยฺย។ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ។ ฐานญฺจ โข เอตํ, ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ ปุถุชฺชโน ปิตรํ ชีวิตา โวโรเปยฺย។ ฐานเมตํ วิชฺชตี’’ติ។

๒๗๓. ‘‘อฏฺฐานเมตํ , ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ ทิฏฺฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล อรหนฺตํ ชีวิตา โวโรเปยฺย។ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ។ ฐานญฺจ โข เอตํ, ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ ปุถุชฺชโน อรหนฺตํ ชีวิตา โวโรเปยฺย។ ฐานเมตํ วิชฺชตี’’ติ។

๒๗๔. ‘‘อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ ทิฏฺฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล ตถาคตสฺส ปทุฏฺฐจิตฺโต โลหิตํ อุปฺปาเทยฺย។ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ។ ฐานญฺจ โข เอตํ, ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ ปุถุชฺชโน ตถาคตสฺส ปทุฏฺฐจิตฺโต โลหิตํ อุปฺปาเทยฺย។ ฐานเมตํ วิชฺชตี’’ติ។

๒๗๕. ‘‘อฏฺฐานเมตํ , ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ ทิฏฺฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล สงฺฆํ ภินฺเทยฺย។ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ។ ฐานญฺจ โข เอตํ, ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ ปุถุชฺชโน สงฺฆํ ภินฺเทยฺย។ ฐานเมตํ วิชฺชตี’’ติ។

๒๗๖. ‘‘อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ ทิฏฺฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล อญฺญํ สตฺถารํ อุทฺทิเสยฺย។ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ។ ฐานญฺจ โข เอตํ, ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ ปุถุชฺชโน อญฺญํ สตฺถารํ อุทฺทิเสยฺย។ ฐานเมตํ วิชฺชตี’’ติ។

๒๗๗. ‘‘อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ เอกิสฺสา โลกธาตุยา เทฺว อรหนฺโต สมฺมาสมฺพุทฺธา อปุพฺพํ อจริมํ อุปฺปชฺเชยฺยุํ។ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ។ ฐานญฺจ โข เอตํ, ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ เอกิสฺสา โลกธาตุยา เอโกว อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ อุปฺปชฺเชยฺย។ ฐานเมตํ วิชฺชตี’’ติ។

วโคฺค ปฐโมฯ

๒. ทุติยวโคฺค

๒๗๘. ‘‘อฏฺฐานเมตํ , ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ เอกิสฺสา โลกธาตุยา เทฺว ราชาโน จกฺกวตฺตี อปุพฺพํ อจริมํ อุปฺปชฺเชยฺยุํฯ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ ฯ ฐานญฺจ โข เอตํ, ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ เอกิสฺสา โลกธาตุยา เอโก ราชา จกฺกวตฺตี อุปฺปชฺเชยฺยฯ ฐานเมตํ วิชฺชตี’’ติฯ

๒๗๙. ‘‘อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ อิตฺถี อรหํ อสฺส สมฺมาสมฺพุทฺโธฯ เนตํ ฐานํ วิชฺชติฯ ฐานญฺจ โข, เอตํ, ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ ปุริโส อรหํ อสฺส สมฺมาสมฺพุทฺโธฯ ฐานเมตํ วิชฺชตี’’ติฯ

๒๘๐. ‘‘อฏฺฐานเมตํ , ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ อิตฺถี ราชา อสฺส จกฺกวตฺตีฯ เนตํ ฐานํ วิชฺชติฯ ฐานญฺจ โข เอตํ, ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ ปุริโส ราชา อสฺส จกฺกวตฺตีฯ ฐานเมตํ วิชฺชตี’’ติฯ

๒๘๑-๒๘๓. ‘‘อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ อิตฺถี สกฺกตฺตํ กาเรยฺย…เป.… มารตฺตํ กาเรยฺย…เป.… พฺรหฺมตฺตํ กาเรยฺยฯ เนตํ ฐานํ วิชฺชติฯ ฐานญฺจ โข เอตํ, ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ ปุริโส สกฺกตฺตํ กาเรยฺย…เป.… มารตฺตํ กาเรยฺย…เป.… พฺรหฺมตฺตํ กาเรยฺยฯ ฐานเมตํ วิชฺชตี’’ติฯ

๒๘๔. ‘‘อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ กายทุจฺจริตสฺส อิฏฺฐสฺส กนฺตสฺส มนาปสฺส วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺยฯ เนตํ ฐานํ วิชฺชติฯ ฐานญฺจ โข เอตํ, ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ กายทุจฺจริตสฺส อนิฏฺฐสฺส อกนฺตสฺส อมนาปสฺส วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺยฯ ฐานเมตํ วิชฺชตี’’ติฯ

๒๘๕-๒๘๖. ‘‘อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ วจีทุจฺจริตสฺส…เป.… ยํ มโนทุจฺจริตสฺส อิฏฺฐสฺส กนฺตสฺส มนาปสฺส วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺยฯ เนตํ ฐานํ วิชฺชติฯ ฐานญฺจ โข เอตํ, ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ มโนทุจฺจริตสฺส อนิฏฺฐสฺส อกนฺตสฺส อมนาปสฺส วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺยฯ ฐานเมตํ วิชฺชตี’’ติฯ

วโคฺค ทุติโยฯ

๓. ตติยวโคฺค

๒๘๗. ‘‘อฏฺฐานเมตํ , ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ กายสุจริตสฺส อนิฏฺฐสฺส อกนฺตสฺส อมนาปสฺส วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺยฯ เนตํ ฐานํ วิชฺชติฯ ฐานญฺจ โข เอตํ, ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ กายสุจริตสฺส อิฏฺฐสฺส กนฺตสฺส มนาปสฺส วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺยฯ ฐานเมตํ วิชฺชตี’’ติฯ

๒๘๘-๒๘๙. ‘‘อฏฺฐานเมตํ , ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ วจีสุจริตสฺส…เป.… มโนสุจริตสฺส อนิฏฺฐสฺส อกนฺตสฺส อมนาปสฺส วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺยฯ เนตํ ฐานํ วิชฺชติฯ ฐานญฺจ โข เอตํ, ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ มโนสุจริตสฺส อิฏฺฐสฺส กนฺตสฺส มนาปสฺส วิปาโก นิพฺพตฺเตยฺยฯ ฐานเมตํ วิชฺชตี’’ติฯ

๒๙๐. ‘‘อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ กายทุจฺจริตสมงฺคี ตนฺนิทานา ตปฺปจฺจยา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺเชยฺยฯ เนตํ ฐานํ วิชฺชติฯ ฐานญฺจ โข เอตํ,

ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ กายทุจฺจริตสมงฺคี ตนฺนิทานา ตปฺปจฺจยา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปเชฺชยฺยฯ ฐานเมตํ วิชฺชตี''ติฯ

๒๙๑-๒๙๒. ''อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ วจีทุจฺจริตสมงฺคี…เป…. ยํ มโนทุจฺจริตสมงฺคี ตนฺนิทานา ตปฺปจฺจยา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปเชฺชยฺยฯ เนตํ ฐานํ วิชฺชติฯ ฐานญฺจ โข เอตํ, ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ มโนทุจฺจริตสมงฺคี ตนฺนิทานา ตปฺปจฺจยา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปเชฺชยฺยฯ ฐานเมตํ วิชฺชตี''ติ ฯ

๒๙๓. ''อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ กายสุจริตสมงฺคี ตนฺนิทานา ตปฺปจฺจยา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปเชฺชยฺยฯ เนตํ ฐานํ วิชฺชติฯ ฐานญฺจ โข เอตํ, ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ กายสุจริตสมงฺคี ตนฺนิทานา ตปฺปจฺจยา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปเชฺชยฺยฯ ฐานเมตํ วิชฺชตี''ติฯ

๒๙๔-๒๙๕. ''อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ วจีสุจริตสมงฺคี…เป…. ยํ มโนสุจริตสมงฺคี ตนฺนิทานา ตปฺปจฺจยา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปเชฺชยฺยฯ เนตํ ฐานํ วิชฺชติฯ ฐานญฺจ โข เอตํ, ภิกฺขเว, วิชฺชติ ยํ มโนสุจริตสมงฺคี ตนฺนิทานา ตปฺปจฺจยา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปเชฺชยฺยฯ ฐานเมตํ วิชฺชตี''ติฯ

วคฺโค ตติโยฯ

อฏฺฐานปาฬิ ปนฺนรสโมฯ

๑๖. เอกธมฺมปาฬิ

๑. ปฐมวคฺค

๒๙๖. ‘‘เอกธมฺโม , ภิกฺขเว, ภาวิโต พหุลีกโต เอกนฺตนิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญฺญาย สโมฺพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตติฯ กตโม เอกธมฺโม? พุทฺธานุสฺสติฯ อยํ โข, ภิกฺขเว, เอกธโมฺม ภาวิโต พหุลีกโต เอกนฺตนิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญฺญาย สโมฺพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตตี’’ติฯ

๒๙๗. ‘‘เอกธโมฺม, ภิกฺขเว, ภาวิโต พหุลีกโต เอกนฺตนิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญฺญาย สโมฺพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตติฯ กตโม เอกธโมฺม? ธมฺมานุสฺสติ…เป.… สงฺฆานุสฺสติ… สีลานุสฺสติ… จาคานุสฺสติ… เทวตานุสฺสติ… อานาปานสฺสติ… มรณสฺสติ… กายคตาสติ… อุปสมานุสฺสติฯ อยํ โข, ภิกฺขเว, เอกธโมฺม ภาวิโต พหุลีกโต เอกนฺตนิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญฺญาย สโมฺพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตตี’’ติฯ

วโคฺค ปฐโมฯ

๒. ทุติยวโคฺค

๒๙๘. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา ภิโยฺยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, มิจฺฉาทิฎฺฐิฯ มิจฺฉาทิฎฺฐิกสฺส, ภิกฺขเว, อนุปฺปนฺนา เจว อกุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ อกุสลา ธมฺมา ภิโยฺยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺตี’’ติฯ

๒๙๙. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา ภิโยฺยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺติ ยถยิทํ , ภิกฺขเว, สมฺมาทิฎฺฐิฯ สมฺมาทิฎฺฐิกสฺส , ภิกฺขเว, อนุปฺปนฺนา เจว กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ กุสลา ธมฺมา ภิโยฺยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺตี’’ติฯ

๓๐๐. ‘‘นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา นุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ ยถยิทํ , ภิกฺขเว, มิจฺฉาทิฎฺฐิฯ มิจฺฉาทิฎฺฐิกสฺส, ภิกฺขเว, อนุปฺปนฺนา เจว กุสลา ธมฺมา นุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตี’’ติฯ

๓๐๑. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา นุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา วา อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, สมฺมาทิฎฺฐิฯ สมฺมาทิฎฺฐิกสฺส, ภิกฺขเว, อนุปฺปนฺนา เจว อกุสลา ธมฺมา นุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตี’’ติฯ

๓๐๒. ‘‘นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา มิจฺฉาทิฎฺฐิ อุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนา วา มิจฺฉาทิฎฺฐิ ปวฑฺฒติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, อโยนิโสมนสิกาโรฯ อโยนิโส, ภิกฺขเว, มนสิ กโรโต อนุปฺปนฺนา เจว มิจฺฉาทิฎฺฐิ อุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนา จ มิจฺฉาทิฎฺฐิ ปวฑฺฒตี’’ติฯ

๓๐๓. “นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน อนุปฺปนฺนา วา สมฺมาทิฏฺฐิ อุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนา วา สมฺมาทิฏฺฐิ ปวฑฺฒติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, โยนิโสมนสิกาโรฯ โยนิโส, ภิกฺขเว, มนสิ กโรโต อนุปฺปนฺนา เจว สมฺมาทิฏฺฐิ อุปฺปชฺชติ อุปฺปนฺนา จ สมฺมาทิฏฺฐิ ปวฑฺฒตี”ติฯ

๓๐๔. “นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน [เยเนวํ (สี. สฺยา. กํ. ปี.)] สตฺตา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, มิจฺฉาทิฏฺฐิฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิยา, ภิกฺขเว, สมนฺนาคตา สตฺตา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชนฺตี”ติฯ

๓๐๕. “นาหํ , ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ เยน สตฺตา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, สมฺมาทิฏฺฐิฯ สมฺมาทิฏฺฐิยา, ภิกฺขเว, สมนฺนาคตา สตฺตา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนฺตี”ติฯ

๓๐๖. “มิจฺฉาทิฏฺฐิกสฺส, ภิกฺขเว, ปุริสปุคฺคลสฺส ยญฺจเว กายกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิ สมตฺตํ สมาทินฺนํ ยญฺจ วจีกมฺมํ…เป.… ยญฺจ มโนกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิ สมตฺตํ สมาทินฺนํ ยา จ เจตนา ยา จ ปตฺถนา โย จ ปณิธิ เย จ สงฺขารา สเพฺพ เต ธมฺมา อนิฏฺฐาย อกนฺตาย อมนาปาย อหิตาย ทุกฺขาย สํวตฺตนฺติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ทิฏฺฐิ หิสฺส [ทิฏฺฐิ หิ (สี. สฺยา. กํ. ปี.)], ภิกฺขเว, ปาปิกาฯ เสยฺยถาปิ, ภิกฺขเว , นิมฺพพีชํ วา โกสาตกิพีชํ วา ติตฺตกลาพุพีชํ วา อลฺลาย ปถวิยา [ปฐวิยา (สี. สฺยา. กํ. ปี.)] นิกฺขิตฺตํ ยญฺจเว ปถวิรสํ อุปาทิยติ ยญฺจ อาโปรสํ อุปาทิยติ สพฺพํ ตํ ติตฺตกตฺตาย กฏุกตฺตาย อสาตตฺตาย สํวตฺตติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? พีชํ หิสฺส [วีชํ (สี. สฺยา. กํ. ปี.)], ภิกฺขเว, ปาปกํฯ เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, มิจฺฉาทิฏฺฐิกสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส ยญฺจเว กายกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิ สมตฺตํ สมาทินฺนํ ยญฺจ วจีกมฺมํ…เป.… ยญฺจ มโนกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิ สมตฺตํ สมาทินฺนํ ยา จ เจตนา ยา จ ปตฺถนา โย จ ปณิธิ เย จ สงฺขารา สเพฺพ เต ธมฺมา อนิฏฺฐาย อกนฺตาย อมนาปาย อหิตาย ทุกฺขาย สํวตฺตนฺติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ทิฏฺฐิ หิสฺส, ภิกฺขเว, ปาปิกา”ติฯ

๓๐๗. “สมฺมาทิฏฺฐิกสฺส, ภิกฺขเว, ปุริสปุคฺคลสฺส ยญฺจเว กายกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิ สมตฺตํ สมาทินฺนํ ยญฺจ วจีกมฺมํ…เป.… ยญฺจ มโนกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิ สมตฺตํ สมาทินฺนํ ยา จ เจตนา ยา จ ปตฺถนา โย จ ปณิธิ เย จ สงฺขารา สเพฺพ เต ธมฺมา อิฏฺฐาย กนฺตาย มนาปาย หิตาย สุขาย สํวตฺตนฺติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ทิฏฺฐิ หิสฺส, ภิกฺขเว, ภทฺทิกาฯ เสยฺยถาปิ, ภิกฺขเว, อุจฺฉุพีชํ วา สาลิพีชํ วา มุทฺทิกาพีชํ วา อลฺลาย ปถวิยา นิกฺขิตฺตํ ยญฺจเว ปถวิรสํ อุปาทิยติ ยญฺจ อาโปรสํ อุปาทิยติ สพฺพํ ตํ มธุรตฺตาย สาตตฺตาย อเสจนกตฺตาย สํวตฺตติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? พีชํ หิสฺส, ภิกฺขเว, ภทฺทกํฯ เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, สมฺมาทิฏฺฐิกสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส ยญฺจเว กายกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิ สมตฺตํ สมาทินฺนํ ยญฺจ วจีกมฺมํ…เป.… ยญฺจ มโนกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิ สมตฺตํ สมาทินฺนํ ยา จ เจตนา ยา จ ปตฺถนา โย จ ปณิธิ เย จ สงฺขารา สเพฺพ เต ธมฺมา อิฏฺฐาย กนฺตาย มนาปาย หิตาย สุขาย สํวตฺตนฺติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ทิฏฺฐิ หิสฺส, ภิกฺขเว, ภทฺทิกา”ติฯ

วคฺโค ทุติโยฯ

๓. ตติยวคฺโค

๓๐๘. “เอกปุคฺคโล , ภิกฺขเว, โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ พหุชนอหิตาย พหุชนอสุขาย, พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํฯ กตโม เอกปุคฺคโล?

มิจฺฉาทิฏฺฐิโก โหติ วิปรีตทสฺสโนฯ โส พหุชนํ สทฺธมฺมา วุฏฺฐาเปตฺวา อสทฺธมฺเม ปติฏฺฐาเปติฯ อยํ โข, ภิกฺขเว, เอกปุคฺคโล โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ พหุชนอหิตาย พหุชนอสุขาย, พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสาน”นฺติฯ

๓๐๙. “เอกปุคฺคโล, ภิกฺขเว, โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย, พหุโน ชนสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานํฯ กตโม เอกปุคฺคโล? สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ อวิปรีตทสฺสโนฯ โส พหุชนํ อสทฺธมฺมา วุฏฺฐาเปตฺวา สทฺธมฺเม ปติฏฺฐาเปติฯ อยํ โข, ภิกฺขเว, เอกปุคฺคโล โลเก อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย, พหุโน ชนสฺส อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสาน”นฺติฯ

๓๑๐. “นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกธมฺมมฺปิ สมนุปสฺสามิ ยํ เอวํ มหาสาวชฺชํ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, มิจฺฉาทิฏฺฐิฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิปรมานิ, ภิกฺขเว, มหาสาวชฺชานี”ติ [วชฺชานีติ (สี. สฺยา. กํ.)]ฯ

๓๑๑. “นาหํ, ภิกฺขเว, อญฺญํ เอกปุคฺคลมฺปิ สมนุปสฺสามิ โย เอวํ พหุชนอหิตาย ปฏิปโนฺน พหุชนอสุขาย, พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํ ยถยิทํ, ภิกฺขเว, มกฺขลิ โมฆปุริโสฯ เสยฺยถาปิ, ภิกฺขเว, นทีมุเข ขิปฺปํ [ขิปํ (สี. สฺยา. กํ. ปี.)] อุเฑฺฑยฺย [โอเฑฺฑยฺย (สี.), อุชฺฌยฺย (ก.)] พหูนํ มจฺฉานํ อหิตาย ทุกฺขาย อนยาย พฺยสนาย; เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว , มกฺขลิ โมฆปุริโส มนุสฺสขิปฺปํ มเญฺญ โลเก อุปฺปโนฺน พหูนํ สตฺตานํ อหิตาย ทุกฺขาย อนยาย พฺยสนายา”ติฯ

๓๑๒. “ทุรกฺขาเต , ภิกฺขเว, ธมฺมวินเย โย จ สมาทเปติ [สมาทาเปติ (?)] ยญฺจ สมาทเปติ โย จ สมาทปิโต ตถตฺตาย ปฏิปชฺชติ สเพฺพ เต พหุํ อปุญฺญํ ปสวนฺติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ทุรกฺขาตตฺตา, ภิกฺขเว, ธมฺมสฺสา”ติฯ

๓๑๓. “สฺวากฺขาเต , ภิกฺขเว, ธมฺมวินเย โย จ สมาทเปติ ยญฺจ สมาทเปติ โย จ สมาทปิโต ตถตฺตาย ปฏิปชฺชติ สเพฺพ เต พหุํ ปุญฺญํ ปสวนฺติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? สฺวากฺขาตตฺตา, ภิกฺขเว, ธมฺมสฺสา”ติฯ

๓๑๔. “ทุรกฺขาเต, ภิกฺขเว, ธมฺมวินเย ทายเกน มตฺตา ชานิตพฺพา, โน ปฏิคฺคาหเกนฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ทุรกฺขาตตฺตา, ภิกฺขเว, ธมฺมสฺสา”ติฯ

๓๑๕. “สฺวากฺขาเต, ภิกฺขเว, ธมฺมวินเย ปฏิคฺคาหเกน มตฺตา ชานิตพฺพา, โน ทายเกนฯ ตํ กิสฺส เหตุ? สฺวากฺขาตตฺตา, ภิกฺขเว, ธมฺมสฺสา”ติฯ

๓๑๖. “ทุรกฺขาเต, ภิกฺขเว, ธมฺมวินเย โย อารทฺธวีริโย โส ทุกฺขํ วิหรติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ทุรกฺขาตตฺตา, ภิกฺขเว, ธมฺมสฺสา”ติฯ

๓๑๗. “สฺวากฺขาเต, ภิกฺขเว, ธมฺมวินเย โย กุสีโต โส ทุกฺขํ วิหรติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? สฺวากฺขาตตฺตา, ภิกฺขเว, ธมฺมสฺสา”ติฯ

๓๑๘. “ทุรกฺขาเต, ภิกฺขเว, ธมฺมวินเย โย กุสีโต โส สุขํ วิหรติ ฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ทุรกฺขาตตฺตา, ภิกฺขเว, ธมฺมสฺสา”ติฯ

๓๑๙. ‘‘สฺวากฺขาเต, ภิกฺขเว, ธมฺมวินเย โย อารทฺธวีริโย โส สุขํ วิหรติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? สฺวากฺขาตตฺตา, ภิกฺขเว, ธมฺมสฺสา’’ติฯ

๓๒๐. ‘‘เสยฺยถาปิ , ภิกฺขเว, อปฺปมตฺตโกปิ คูโถ ทุคฺคนฺโธ โหติ; เอวเมวํ โข อหํ, ภิกฺขเว, อปฺปมตฺตกมฺปิ ภวํ น วเณฺณมิ, อนฺตมโส อจฺฉราสงฺฆาตมตฺตมฺปิ’’ฯ

๓๒๑. ‘‘เสยฺยถาปิ, ภิกฺขเว, อปฺปมตฺตกมฺปิ มุตฺตํ ทุคฺคนฺธํ โหติ... อปฺปมตฺตโกปิ เขโฬ ทุคฺคนฺโธ โหติ... อปฺปมตฺตโกปิ ปุโพฺพ ทุคฺคนฺโธ โหติ... อปฺปมตฺตกมฺปิ โลหิตํ ทุคฺคนฺธํ โหติ; เอวเมวํ โข อหํ, ภิกฺขเว, อปฺปมตฺตกมฺปิ ภวํ น วเณฺณมิ, อนฺตมโส อจฺฉราสงฺฆาตมตฺตมฺปิ’’ฯ

วโคฺค ตติโยฯ

๔. จตุตฺถวโคฺค

๓๒๒. ‘‘เสยฺยถาปิ , ภิกฺขเว, อปฺปมตฺตกํ อิมสฺมิํ ชมฺพุทีเป อารามรามเณยฺยกํ วนรามเณยฺยกํ ภูมิรามเณยฺยกํ โปกฺขรณิรามเณยฺยกํ; อถ โข เอตเทว พหุตรํ ยทิทํ อุกฺกูลวิกูลํ นทีวิทุคฺคํ ขาณุกณฺฎกฎฺฐานํ [ขาณุกณฺฑกธานํ (สี. ปี.)] ปพฺพตวิสมํ; เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย ถลชา, อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย โอทกา’’ฯ

๓๒๓. ... เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย มนุเสฺสสุ ปจฺจาชายนฺติ; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย อญฺญตฺร มนุเสฺสหิ ปจฺจาชายนฺติฯ

... เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย มชฺฌิเมสุ ชนปเทสุ ปจฺจาชายนฺติ; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย ปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ ปจฺจาชายนฺติ อวิญฺญาตาเรสุ มิลเกฺขสุ [มิลกฺขูสุ (ก.)]ฯ

๓๒๔. ... เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย ปญฺญวโนฺต อชฬา อเนฬมูคา ปฎิพลา สุภาสิตทุพฺภาสิตสฺส อตฺถมญฺญาตุํ; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย ทุปฺปญฺญา ชฬา เอฬมูคา น ปฎิพลา สุภาสิตทุพฺภาสิตสฺส อตฺถมญฺญาตุํฯ

๓๒๕. ... เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย อริเยน ปญฺญาจกฺขุนา สมนฺนาคตา; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย อวิชฺชาคตา สมฺมูฬฺหาฯ

๓๒๖. ... เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย ลภนฺติ ตถาคตํ ทสฺสนาย; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย น ลภนฺติ ตถาคตํ ทสฺสนายฯ

๓๒๗. ... เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย ลภนฺติ ตถาคตปฺปเวทิตํ ธมฺมวินยํ สวนาย; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย น ลภนฺติ ตถาคตปฺปเวทิตํ ธมฺมวินยํ สวนายฯ

๓๒๘. ... เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย สุตฺวา ธมฺมํ ธาเรนฺติ; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย สุตฺวา ธมฺมํ น ธาเรนฺติฯ

๓๒๙. ... เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย ธาตานํ [ธตานํ (สี. สฺยา. กํ. ปี.)] ธมฺมานํ อตฺถํ อุปปริกฺขนฺติ; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย ธาตานํ ธมฺมานํ อตฺถํ น อุปปริกฺ

ขนฺติฯ

๓๓๐. … เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมํ ปฏิปชฺชนฺติ; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมํ น ปฏิปชฺชนฺติฯ

๓๓๑. … เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย สํเวชนิเยสุ ฐาเนสุ สํวิชฺชนฺติ; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย สํเวชนิเยสุ ฐาเนสุ น สํวิชฺชนฺติฯ

๓๓๒. … เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย สํวิคฺคา โยนิโส ปทหนฺติ; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย สํวิคฺคา โยนิโส น ปทหนฺติฯ

๓๓๓. … เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย ววสฺสคฺคารมฺมณํ กริตฺวา ลภนฺติ สมาธึ [จิตฺตสฺส สมาธึ (สี.)] ลภนฺติ จิตฺตเสฺสกคฺคตํ [จิตฺตเสฺสกคฺคํ (สี.)]; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย ววสฺสคฺคารมฺมณํ กริตฺวา น ลภนฺติ สมาธึ น ลภนฺติ จิตฺตเสฺสกคฺคตํฯ

๓๓๔. … เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย อนฺนคฺครสคฺคานํ ลาภิโน; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย อนฺนคฺครสคฺคานํ น ลาภิโน, อุเญฺฉน กปาลาภเตน ยาเปนฺติฯ

๓๓๕. … เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย อตฺถรสสฺส ธมฺมรสสฺส วิมุตฺติรสสฺส ลาภิโน; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย อตฺถรสสฺส ธมฺมรสสฺส วิมุตฺติรสสฺส น ลาภิโนฯ ตสฺมาติห, ภิกฺขเว , เอวํ สิกฺขิตพฺพํ – อตฺถรสสฺส ธมฺมรสสฺส วิมุตฺติรสสฺส ลาภิโน ภวิสฺสามาติฯ เอวญฺหิ โว, ภิกฺขเว, สิกฺขิตพฺพนฺติฯ

๓๓๖-๓๓๘. ‘‘เสยฺยถาปิ , ภิกฺขเว, อปฺปมตฺตกํ อิมสฺมึ ชมฺพุทีเป อารามรามเณยฺยกํ วนรามเณยฺยกํ ภูมิรามเณยฺยกํ โปกฺขรณิรามเณยฺยกํ; อถ โข เอตเทว พหุตรํ ยทิทํ อุกฺกูลวิกูลํ นทีวิทุคฺคํ ขาณุกณฺฎกฏฺฐานํ ปพฺพตวิสมํฯ เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย มนุสฺสา จุตา มนุเสฺสสุ ปจฺจาชายนฺติ, อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย มนุสฺสา จุตา นิรเย ปจฺจาชายนฺติ…เป…. ติรจฺฉานโยนิยา ปจฺจาชายนฺติ…เป…. เปตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติ’’ฯ

๓๓๙-๓๔๑. … เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย มนุสฺสา จุตา เทเวสุ ปจฺจาชายนฺติ; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย มนุสฺสา จุตา นิรเย ปจฺจาชายนฺติ… ติรจฺฉานโยนิยา ปจฺจาชายนฺติ… เปตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติฯ

๓๔๒-๓๔๔. … เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย เทวา จุตา เทเวสุ ปจฺจาชายนฺติ; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย เทวา จุตา นิรเย ปจฺจาชายนฺติ… ติรจฺฉานโยนิยา ปจฺจาชายนฺติ… เปตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติฯ

๓๔๕-๓๔๗. … เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย เทวา จุตา มนุเสฺสสุ ปจฺจาชายนฺติ; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย เทวา จุตา นิรเย ปจฺจาชายนฺติ… ติรจฺฉานโยนิยา ปจฺจาชายนฺติ… เปตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติฯ

๓๔๘-๓๕๐. … เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย นิรยา จุตา มนุเสฺสสุ ปจฺจาชายนฺติ; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย นิรยา จุตา นิรเย ปจฺจาชายนฺติ… ติรจฺฉานโยนิยา

ปจฺจาชายนฺติ... เปตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติฯ

๓๕๑-๓๕๓. ... เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย นิรยา จุตา เทเวสุ ปจฺจาชายนฺติ; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย นิรยา จุตา นิรเย ปจฺจาชายนฺติ... ติรจฺฉานโยนิยา ปจฺจาชายนฺติ... เปตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติฯ

๓๕๔-๓๕๖. ... เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย ติรจฺฉานโยนิยา จุตา มนุเสฺสสุ ปจฺจาชายนฺติ; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย ติรจฺฉานโยนิยา จุตา นิรเย ปจฺจาชายนฺติ... ติรจฺฉานโยนิยา ปจฺจาชายนฺติ... เปตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติฯ

๓๕๗-๓๕๙. ... เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย ติรจฺฉานโยนิยา จุตา เทเวสุ ปจฺจาชายนฺติ; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย ติรจฺฉานโยนิยา จุตา นิรเย ปจฺจาชายนฺติ... ติรจฺฉานโยนิยา ปจฺจาชายนฺติ... เปตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติฯ

๓๖๐-๓๖๒. ... เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย เปตฺติวิสยา จุตา มนุเสฺสสุ ปจฺจาชายนฺติ; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย เปตฺติวิสยา จุตา นิรเย ปจฺจาชายนฺติ... ติรจฺฉานโยนิยา ปจฺจาชายนฺติ... เปตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติฯ

๓๖๓-๓๖๕. ... เอวเมวํ โข, ภิกฺขเว, อปฺปกา เต สตฺตา เย เปตฺติวิสยา จุตา เทเวสุ ปจฺจาชายนฺติ ; อถ โข เอเตว สตฺตา พหุตรา เย เปตฺติวิสยา จุตา นิรเย ปจฺจาชายนฺติ... ติรจฺฉานโยนิยา ปจฺจาชายนฺติ... เปตฺติวิสเย ปจฺจาชายนฺติฯ

วคฺโค จตุตฺโถฯ

ชมฺพุทีปเปยฺยาโล นิฏฺฐิโตฯ

เอกธมฺมปาฬิ โสฬสโมฯ

๑๗. ปสาทกรธมฺมวโคฺค

๓๖๖-๓๘๑. ‘‘อฑฺฒมิทํ , ภิกฺขเว, ลาภานํ ยทิทํ อารญฺญิกตฺตํ [อรญฺญกตฺตํ (สพฺพตฺถ)] …เป.… ปิณฺฑปาติกตฺตํ… ปํสุกูลิกตฺตํ… เตจีวริกตฺตํ… ธมฺมกถิกตฺตํ… วินยธรตฺตํ [วินยธรกตฺตํ (สฺยา. กํ. ปี. ก.)] … พาหุสจฺจํ… ถาวเรยฺยํ… อากปฺปสมฺปทา… ปริวารสมฺปทา… มหาปริวารตา… โกลปุตฺติ… วณฺณโปกฺขรตา… กลฺยาณวากฺกรณตา… อปฺปิจฺฉตา… อปฺปาพาธตา’’ติฯ

โสฬส ปสาทกรธมฺมา นิฏฺฐิตาฯ

ปสาทกรธมฺมวโคฺค สตฺตรสโมฯ

๑๘. อปรอจฺฉราสงฺฆาตวโคฺค

๓๘๒. ‘‘อจฺฉราสงฺฆาตมตฺตมฺปิ เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ปฐมํ ฌานํ ภาเวติ, อยํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว – ‘ภิกฺขุ อริตฺตชฺฌาโน วิหรติ, สตฺถุสาสนกโร โอวาทปติกโร, อโมฆํ รฏฺฐปิณฺฑํ ภุญฺชติ’ฯ โก ปน วาโท เย นํ พหุลีกโรนฺตี’’ติ!

๓๘๓-๓๘๙. ‘‘อจฺฉราสงฺฆาตมตฺตมฺปิ เจ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ ทุติยํ ฌานํ ภาเวติ…เป…. ตติยํ ฌานํ ภาเวติ…เป…. จตุตฺถํ ฌานํ ภาเวติ…เป…. เมตฺตํ เจโตวิมุตฺตึ ภาเวติ…เป…. กรุณํ เจโตวิมุตฺตึ ภาเวติ…เป…. มุทิตํ เจโตวิมุตฺตึ ภาเวติ…เป…. อุเปกฺขํ เจโตวิมุตฺตึ ภาเวติ…เป….ฯ

๓๙๐-๓๙๓. กาเย กายานุปสฺสี วิหรติ อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ; เวทนาสุ เวทนานุปสฺสี วิหรติ…เป…. จิตฺเต จิตฺตานุปสฺสี วิหรติ…เป…. ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสี วิหรติ อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํฯ

๓๙๔-๓๙๗. อนุปฺปนฺนานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ อนุปฺปาทาย ฉนฺทํ ชเนติ วายมติ วีริยํ [วิริยํ (สี. สฺยา. กํ. ปี.)] อารภติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหติ; อุปฺปนฺนานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย ฉนฺทํ ชเนติ วายมติ วีริยํ อารภติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหติฯ อนุปฺปนฺนานํ กุสลานํ ธมฺมานํ อุปฺปาทาย ฉนฺทํ ชเนติ วายมติ วีริยํ อารภติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหติ; อุปฺปนฺนานํ กุสลานํ ธมฺมานํ ฐิติยา อสโมฺมสาย ภิโยฺยภาวาย เวปุลฺลาย ภาวนาย ปาริปูริยา ฉนฺทํ ชเนติ วายมติ วีริยํ อารภติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหติฯ

๓๙๘-๔๐๑. ฉนฺทสมาธิปธานสงฺขารสมนฺนาคตํ อิทฺธิปาทํ ภาเวติ… วีริยสมาธิปธานสงฺขารสมนฺนาคตํ อิทฺธิปาทํ ภาเวติ… จิตฺตสมาธิปธานสงฺขารสมนฺนาคตํ อิทฺธิปาทํ ภาเวติ… วีมํสาสมาธิปธานสงฺขารสมนฺนาคตํ อิทฺธิปาทํ ภาเวติ…ฯ

๔๐๒-๔๐๖. สทฺธินฺทฺริยํ ภาเวติ… วีริยินฺทฺริยํ ภาเวติ… สตินฺทฺริยํ ภาเวติ… สมาธินฺทฺริยํ ภาเวติ… ปญฺญินฺทฺริยํ ภาเวติ…ฯ

๔๐๗-๔๑๑. สทฺธาพลํ ภาเวติ… วีริยพลํ ภาเวติ… สติพลํ ภาเวติ… สมาธิพลํ ภาเวติ… ปญฺญาพลํ ภาเวติ…ฯ

๔๑๒-๔๑๘. สติสโมฺพชฺฌงฺคํ ภาเวติ… ธมฺมวิจยสโมฺพชฺฌงฺคํ ภาเวติ… วีริยสโมฺพชฺฌงฺคํ ภาเวติ… ปีติสโมฺพชฺฌงฺคํ ภาเวติ… ปสฺสทฺธิสโมฺพชฺฌงฺคํ ภาเวติ… สมาธิสโมฺพชฺฌงฺคํ ภาเวติ… อุเปกฺขาสโมฺพชฺฌงฺคํ ภาเวติ…ฯ

๔๑๙-๔๒๖. สมฺมาทิฏฺฐึ ภาเวติ… สมฺมาสงฺกปฺปํ ภาเวติ… สมฺมาวาจํ ภาเวติ… สมฺมากมฺมนฺตํ ภาเวติ… สมฺมาอาชีวํ ภาเวติ… สมฺมาวายามํ ภาเวติ… สมฺมาสตึ ภาเวติ… สมฺมาสมาธึ ภาเวติ…ฯ

๔๒๗-๔๓๔. [ที. นิ. ๒.๑๗๓; ม. นิ. ๒.๒๔๙; อ. นิ. ๘.๖๕] อชฺฌตฺตํ รูปสญฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปริตฺตานิ สุวณฺณทุพฺพณฺณานิฯ ‘ตานิ อภิภุยฺย ชานามิ ปสฺสามี’ติ – เอวํสญฺญี โหติ… อชฺฌตฺตํ รูปสญฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ สุวณฺณทุพฺพณฺณา

นิฯ ‘ตานิ อภิภุยฺย ชานามิ ปสฺสามี’ติ – เอวํสญฺญี โหติ... อชฺฌตฺตํ อรูปสญฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปริตฺตานิ สุวณฺณทุพฺพณฺณานิฯ ‘ตานิ อภิภุยฺย ชานามิ ปสฺสามี’ติ – เอวํสญฺญี โหติ... อชฺฌตฺตํ อรูปสญฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ สุวณฺณทุพฺพณฺณานิฯ ‘ตานิ อภิภุยฺย ชานามิ ปสฺสามี’ติ – เอวํสญฺญี โหติ... อชฺฌตฺตํ อรูปสญฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ นีลานิ นีลวณฺณานิ นีลนิทสฺสนานิ นีลนิภาสานิฯ ‘ตานิ อภิภุยฺย ชานามิ ปสฺสามี’ติ – เอวํสญฺญี โหติ... อชฺฌตฺตํ อรูปสญฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปีตานิ ปีตวณฺณานิ ปีตนิทสฺสนานิ ปีตนิภาสานิฯ ‘ตานิ อภิภุยฺย ชานามิ ปสฺสามี’ติ – เอวํสญฺญี โหติ... อชฺฌตฺตํ อรูปสญฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ โลหิตกานิ โลหิตกวณฺณานิ โลหิตกนิทสฺสนานิ โลหิตกนิภาสานิฯ ‘ตานิ อภิภุยฺย ชานามิ ปสฺสามี’ติ เอวํสญฺญี โหติ... อชฺฌตฺตํ อรูปสญฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ โอทาตานิ โอทาตวณฺณานิ โอทาตนิทสฺสนานิ โอทาตนิภาสานิฯ ‘ตานิ อภิภุยฺย ชานามิ ปสฺสามี’ติ – เอวํสญฺญี โหติ...ฯ

๔๓๕-๔๔๒. รูปี รูปานิ ปสฺสติ... อชฺฌตฺตํ อรูปสญฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ สุภนฺเตว อธิมุตฺโต โหติ... สพฺพโส รูปสญฺญานํ สมติกฺกมา ปฏิฆสญฺญานํ อตฺถงฺคมา นานตฺตสญฺญานํ อมนสิการา อนนฺโต อากาโสติ อากาสานญฺจายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ... สพฺพโส อากาสานญฺจายตนํ สมติกฺกมฺม อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญฺจายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ... สพฺพโส วิญฺญาณญฺจายตนํ สมติกฺกมฺม นตฺถิ กิญฺจีติ อากิญฺจญฺญายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ... สพฺพโส อากิญฺจญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ... สพฺพโส เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ สมติกฺกมฺม สญฺญาเวทยิตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ...ฯ

๔๔๓-๔๕๒. ปถวีกสิณํ ภาเวติ... อาโปกสิณํ ภาเวติ... เตโชกสิณํ ภาเวติ... วาโยกสิณํ ภาเวติ... นีลกสิณํ ภาเวติ... ปีตกสิณํ ภาเวติ... โลหิตกสิณํ ภาเวติ... โอทาตกสิณํ ภาเวติ... อากาสกสิณํ ภาเวติ... วิญฺญาณกสิณํ ภาเวติ...ฯ

๔๕๓-๔๖๒. อสุภสญฺญํ ภาเวติ... มรณสญฺญํ ภาเวติ... อาหาเร ปฏิกูลสญฺญํ ภาเวติ... สพฺพโลเก อนภิรติสญฺญํ [อนภิรตสญฺญํ (สี. สฺยา. กํ. ปี.)] ภาเวติ... อนิจฺจสญฺญํ ภาเวติ... อนิเจฺจ ทุกฺขสญฺญํ ภาเวติ... ทุเกฺข อนตฺตสญฺญํ ภาเวติ... ปหานสญฺญํ ภาเวติ... วิราคสญฺญํ ภาเวติ... นิโรธสญฺญํ ภาเวติ...ฯ

๔๖๓-๔๗๒. อนิจฺจสญฺญํ ภาเวติ... อนตฺตสญฺญํ ภาเวติ... มรณสญฺญํ ภาเวติ... อาหาเร ปฏิกูลสญฺญํ ภาเวติ... สพฺพโลเก อนภิรติสญฺญํ ภาเวติ... อฏฺฐิกสญฺญํ ภาเวติ... ปุฬวกสญฺญํ [ปุฬุวกสญฺญํ (ก.)] ภาเวติ... วินีลกสญฺญํ ภาเวติ... วิจฺฉิทฺทกสญฺญํ ภาเวติ... อุทฺธุมาตกสญฺญํ ภาเวติ...ฯ

๔๗๓-๔๘๒. พุทฺธานุสฺสตึ ภาเวติ... ธมฺมานุสฺสตึ ภาเวติ... สงฺฆานุสฺสตึ ภาเวติ... สีลานุสฺสตึ ภาเวติ... จาคานุสฺสตึ ภาเวติ... เทวตานุสฺสตึ ภาเวติ... อานาปานสฺสตึ ภาเวติ... มรณสฺสตึ ภาเวติ... กายคตาสตึ ภาเวติ... อุปสมานุสฺสตึ ภาเวติ...ฯ

๔๘๓-๔๙๒. ปฐมชฺฌานสหคตํ สทฺธินฺทฺริยํ ภาเวติ... วีริยินฺทฺริยํ ภาเวติ... สตินฺทฺริยํ ภาเวติ... สมาธินฺทฺริยํ ภาเวติ... ปญฺญินฺทฺริยํ ภาเวติ... สทฺธาพลํ ภาเวติ... วีริยพลํ ภาเวติ... สติพลํ ภาเวติ... สมาธิพลํ ภาเวติ... ปญฺญาพลํ ภาเวติ...ฯ

๔๙๓-๕๖๒. ‘‘ทุติยชฺฌานสหคตํ…เป…. ตติยชฺฌานสหคตํ…เป…. จตุตฺถชฺฌานสหคตํ…เป…. เมตฺตาสหคตํ…เป…. กรุณาสหคตํ…เป…. มุทิตาสหคตํ…เป…. อุเปกฺขาสหคตํ สทฺธินฺทฺริยํ ภาเวติ… วีริยินฺทฺริยํ ภาเวติ… สตินฺทฺริยํ ภาเวติ… สมาธินฺทฺริยํ ภาเวติ… ปญฺญินฺทฺริยํ ภาเวติ… สทฺธาพลํ ภาเวติ… วีริยพลํ ภาเวติ… สติพลํ ภาเวติ… สมาธิพลํ ภาเวติ… ปญฺญาพลํ ภาเวติฯ อยํ วุจฺจติ, ภิกฺขเว – ‘ภิกฺขุ อริตฺตชฺฌาโน วิหรติ สตฺถุสาสนกโร โอวาทปติกโร, อโมฆํ รฏฺฐปิณฺฑํ ภุญฺชติ’ฯ โก ปน วาโท เย นํ พหุลีกโรนฺตี’’ติ!

อปรอจฺฉราสงฺฆาตวโคฺค อฏฺฐารสโมฯ

๑๙. กายคตาสติวโคฺค

๕๖๓. ‘‘ยสฺส กสฺสจิ, ภิกฺขเว, มหาสมุทฺโท เจตสา ผุโฏ อโนฺตคธา ตสฺส กุนฺนทิโย ยา กาจิ สมุทฺทงฺคมา; เอวเมวํ, ภิกฺขเว, ยสฺส กสฺสจิ กายคตา สติ ภาวิตา พหุลีกตา อโนฺตคธา ตสฺส กุสลา ธมฺมา เย เกจิ วิชฺชาภาคิยา’’ติฯ

๕๖๔-๕๗๐. ‘‘เอกธโมฺม, ภิกฺขเว, ภาวิโต พหุลีกโต มหโต สํเวคาย สํวตฺตติ... มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ... มหโต โยคเกฺขมาย สํวตฺตติ... สติสมฺปชญฺญาย สํวตฺตติ... ญาณทสฺสนปฺปฏิลาภาย สํวตฺตติ... ทิฎฺฐธมฺมสุขวิหาราย สํวตฺตติ... วิชฺชาวิมุตฺติผลสจฺฉิกิริยาย สํวตฺตติฯ กตโม เอกธโมฺม? กายคตา สติฯ อยํ โข, ภิกฺขเว, เอกธโมฺม ภาวิโต พหุลีกโต มหโต สํเวคาย สํวตฺตติ... มหโต อตฺถาย สํวตฺตติ... มหโต โยคเกฺขมาย สํวตฺตติ... สติสมฺปชญฺญาย สํวตฺตติ... ญาณทสฺสนปฺปฏิลาภาย สํวตฺตติ... ทิฎฺฐธมฺมสุขวิหาราย สํวตฺตติ... วิชฺชาวิมุตฺติผลสจฺฉิกิริยาย สํวตฺตตี’’ติฯ

๕๗๑. ‘‘เอกธเมฺม , ภิกฺขเว, ภาวิเต พหุลีกเต กาโยปิ ปสฺสมฺภติ, จิตฺตมฺปิ ปสฺสมฺภติ, วิตกฺกวิจาราปิ วูปสมฺมนฺติ, เกวลาปิ วิชฺชาภาคิยา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติฯ กตมสฺมิํ เอกธเมฺม? กายคตาย สติยาฯ อิมสฺมิํ โข, ภิกฺขเว, เอกธเมฺม ภาวิเต พหุลีกเต กาโยปิ ปสฺสมฺภติ, จิตฺตมฺปิ ปสฺสมฺภติ, วิตกฺกวิจาราปิ วูปสมฺมนฺติ, เกวลาปิ วิชฺชาภาคิยา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺตี’’ติฯ

๕๗๒. ‘‘เอกธเมฺม, ภิกฺขเว, ภาวิเต พหุลีกเต อนุปฺปนฺนา เจว อกุสลา ธมฺมา นุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา จ อกุสลา ธมฺมา ปหียนฺติฯ กตมสฺมิํ เอกธเมฺม? กายคตาย สติยาฯ อิมสฺมิํ โข, ภิกฺขเว, เอกธเมฺม ภาวิเต พหุลีกเต อนุปฺปนฺนา เจว อกุสลา ธมฺมา นุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา จ อกุสลา ธมฺมา ปหียนฺตี’’ติฯ

๕๗๓. ‘‘เอกธเมฺม , ภิกฺขเว, ภาวิเต พหุลีกเต อนุปฺปนฺนา เจว กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา จ กุสลา ธมฺมา ภิโยฺยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺติฯ กตมสฺมิํ เอกธเมฺม? กายคตาย สติยาฯ อิมสฺมิํ โข, ภิกฺขเว, เอกธเมฺม ภาวิเต พหุลีกเต อนุปฺปนฺนา เจว กุสลา ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนา จ กุสลา ธมฺมา ภิโยฺยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺตี’’ติฯ

๕๗๔. ‘‘เอกธเมฺม, ภิกฺขเว, ภาวิเต พหุลีกเต อวิชฺชา ปหียติ, วิชฺชา อุปฺปชฺชติ, อสฺมิมาโน ปหียติ, อนุสยา สมุคฺฆาตํ คจฺฉนฺติ, สํโยชนา ปหียนฺติฯ กตมสฺมิํ เอกธเมฺม? กายคตาย สติยาฯ อิมสฺมิํ โข, ภิกฺขเว, เอกธเมฺม ภาวิเต พหุลีกเต อวิชฺชา ปหียติ, วิชฺชา อุปฺปชฺชติ, อสฺมิมาโน ปหียติ, อนุสยา สมุคฺฆาตํ คจฺฉนฺติ, สํโยชนา ปหียนฺตี’’ติฯ

๕๗๕-๕๗๖. ‘‘เอกธโมฺม, ภิกฺขเว, ภาวิโต พหุลีกโต ปญฺญาปเภทาย สํวตฺตติ... อนุปาทาปรินิพฺพานาย สํวตฺตติฯ กตโม เอกธโมฺม? กายคตา สติฯ อยํ โข, ภิกฺขเว, เอกธโมฺม ภาวิโต พหุลีกโต ปญฺญาปเภทาย สํวตฺตติ... อนุปาทาปรินิพฺพานาย สํวตฺตตี’’ติฯ

๕๗๗-๕๗๙. ‘‘เอกธเมฺม , ภิกฺขเว, ภาวิเต พหุลีกเต อเนกธาตุปฏิเวโธ โหติ... นานาธาตุปฏิเวโธ โหติ... อเนกธาตุปฏิสมฺภิทา โหติฯ กตมสฺมิํ เอกธเมฺม? กายคตาย สติยาฯ อิมสฺมิํ โข, ภิกฺขเว, เอกธเมฺม ภาวิเต พหุลีกเต อเนกธาตุปฏิเวโธ โหติ... นานาธาตุปฏิเวโธ โหติ... อเนกธาตุปฏิสมฺภิทา โหตี’’ติฯ

๕๘๐-๕๘๓. ‘‘เอกธมฺโม, ภิกฺขเว, ภาวิโต พหุลีกโต โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย สํวตฺตติ… สกทาคามิผลสจฺฉิกิริยาย สํวตฺตติ… อนาคามิผลสจฺฉิกิริยาย สํวตฺตติ… อรหตฺตผลสจฺฉิกิริยาย สํวตฺตติฯ กตโม เอกธมฺโม? กายคตา สติฯ อยํ โข, ภิกฺขเว, เอกธมฺโม ภาวิโต พหุลีกโต โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย สํวตฺตติ… สกทาคามิผลสจฺฉิกิริยาย สํวตฺตติ… อนาคามิผลสจฺฉิกิริยาย สํวตฺตติ… อรหตฺตผลสจฺฉิกิริยาย สํวตฺตตี’’ติฯ

๕๘๔-๕๙๙. ‘‘เอกธมฺโม , ภิกฺขเว, ภาวิโต พหุลีกโต ปญฺญาปฏิลาภาย สํวตฺตติ… ปญฺญาวุฑฺฒิยา สํวตฺตติ… ปญฺญาเวปุลฺลาย สํวตฺตติ… มหาปญฺญตาย สํวตฺตติ… ปุถุปญฺญตาย สํวตฺตติ… วิปุลปญฺญตาย สํวตฺตติ… คมฺภีรปญฺญตาย สํวตฺตติ… อสามนฺตปญฺญตาย [อสมตฺถปญฺญตาย (สฺยา. กํ.), อสมตฺตปญฺญตาย (ก.), อสมนฺตปญฺญตาย (ฏีกา) ปฏิ. ม. อฏฺฐ. ๒.๓.๑ ปสฺสิตพฺพํ] สํวตฺตติ… ภูริปญฺญตาย สํวตฺตติ… ปญฺญาพาหุลฺลาย สํวตฺตติ… สีฆปญฺญตาย สํวตฺตติ… ลหุปญฺญตาย สํวตฺตติ… หาสปญฺญตาย [หาสุปญฺญตาย (สี. ปี.)] สํวตฺตติ… ชวนปญฺญตาย สํวตฺตติ… ติกฺขปญฺญตาย สํวตฺตติ… นิพฺเพธิกปญฺญตาย สํวตฺตติฯ กตโม เอกธมฺโม? กายคตา สติฯ อยํ โข, ภิกฺขเว, เอกธมฺโม ภาวิโต พหุลีกโต ปญฺญาปฏิลาภาย สํวตฺตติ… ปญฺญาวุฑฺฒิยา สํวตฺตติ… ปญฺญาเวปุลฺลาย สํวตฺตติ… มหาปญฺญตาย สํวตฺตติ… ปุถุปญฺญตาย สํวตฺตติ… วิปุลปญฺญตาย สํวตฺตติ… คมฺภีรปญฺญตาย สํวตฺตติ… อสามนฺตปญฺญตาย สํวตฺตติ… ภูริปญฺญตาย สํวตฺตติ… ปญฺญาพาหุลฺลาย สํวตฺตติ… สีฆปญฺญตาย สํวตฺตติ… ลหุปญฺญตาย สํวตฺตติ… หาสปญฺญตาย สํวตฺตติ… ชวนปญฺญตาย สํวตฺตติ… ติกฺขปญฺญตาย สํวตฺตติ… นิพฺเพธิกปญฺญตาย สํวตฺตตี’’ติฯ

กายคตาสติวคฺโค เอกูนวีสติโมฯ

๒๐. อมตวโคฺค

๖๐๐. ‘‘อมตํ เต, ภิกฺขเว, น ปริภุญฺชนฺติ เย กายคตาสตึ น ปริภุญฺชนฺติฯ อมตํ เต, ภิกฺขเว, ปริภุญฺชนฺติ เย กายคตาสตึ ปริภุญฺชนฺตี’’ติฯ

๖๐๑. ‘‘อมตํ เตสํ, ภิกฺขเว, อปริภุตฺตํ เยสํ กายคตาสติ อปริภุตฺตาฯ อมตํ เตสํ, ภิกฺขเว, ปริภุตฺตํ เยสํ กายคตาสติ ปริภุตฺตา’’ติฯ

๖๐๒. ‘‘อมตํ เตสํ, ภิกฺขเว, ปริหีนํ เยสํ กายคตาสติ ปริหีนาฯ อมตํ เตสํ, ภิกฺขเว, อปริหีนํ เยสํ กายคตาสติ อปริหีนา’’ติฯ

๖๐๓. ‘‘อมตํ เตสํ, ภิกฺขเว, วิรทฺธํ เยสํ กายคตาสติ วิรทฺธาฯ อมตํ เตสํ, ภิกฺขเว, อารทฺธํ [อวิรทฺธํ (ก.)] เยสํ กายคตาสติ อารทฺธา’’ติฯ

๖๐๔. ‘‘อมตํ เต, ภิกฺขเว, ปมาทึสุ เย กายคตาสตึ ปมาทึสุฯ อมตํ เต, ภิกฺขเว, น ปมาทึสุ เย กายคตาสตึ น ปมาทึสุ’’ฯ

๖๐๕. ‘‘อมตํ เตสํ, ภิกฺขเว, ปมุฏฺฐํ เยสํ กายคตาสติ ปมุฏฺฐาฯ อมตํ เตสํ, ภิกฺขเว, อปฺปมุฏฺฐํ เยสํ กายคตาสติ อปฺปมุฏฺฐา’’ติฯ

๖๐๖. ‘‘อมตํ เตสํ, ภิกฺขเว, อนาเสวิตํ เยสํ กายคตาสติ อนาเสวิตาฯ อมตํ เตสํ, ภิกฺขเว, อาเสวิตํ เยสํ กายคตาสติ อาเสวิตา’’ติฯ

๖๐๗. ‘‘อมตํ เตสํ, ภิกฺขเว, อภาวิตํ เยสํ กายคตาสติ อภาวิตาฯ อมตํ เตสํ, ภิกฺขเว, ภาวิตํ เยสํ กายคตาสติ ภาวิตา’’ติฯ

๖๐๘. ‘‘อมตํ เตสํ, ภิกฺขเว, อพหุลีกตํ เยสํ กายคตาสติ อพหุลีกตา ฯ อมตํ เตสํ, ภิกฺขเว, พหุลีกตํ เยสํ กายคตาสติ พหุลีกตา’’ติฯ

๖๐๙. ‘‘อมตํ เตสํ, ภิกฺขเว, อนภิญฺญาตํ เยสํ กายคตาสติ อนภิญฺญาตาฯ อมตํ เตสํ, ภิกฺขเว, อภิญฺญาตํ เยสํ กายคตาสติ อภิญฺญาตา’’ติฯ

๖๑๐. ‘‘อมตํ เตสํ, ภิกฺขเว, อปริญฺญาตํ เยสํ กายคตาสติ อปริญฺญาตาฯ อมตํ เตสํ, ภิกฺขเว, ปริญฺญาตํ เยสํ กายคตาสติ ปริญฺญาตา’’ติฯ

๖๑๑. ‘‘อมตํ เตสํ, ภิกฺขเว, อสจฺฉิกตํ เยสํ กายคตาสติ อสจฺฉิกตาฯ อมตํ เตสํ, ภิกฺขเว, สจฺฉิกตํ เยสํ กายคตาสติ สจฺฉิกตา’’ติฯ (....) [(เอกกนิปาตสฺส สุตฺตสหสฺสํ สมตฺตํฯ) (สี. สฺยา. กํ. ปี.)]

(อิทมโวจ ภควาฯ อตฺตมนา เต ภิกฺขู ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทุนฺติฯ) [( ) เอตฺถนฺตเร ปาโฐ สี. สฺยา. กํ. ปี. โปตฺถเกสุ นตฺถิ]

อมตวโคฺค วีสติโมฯ

เอกกนิปาตปาฬิ นิฏฺฐิตาฯ